

**UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

bakalářské kombinované studium

2010 – 2013

Bakalářská práce

Zahraniční mise AČR

Zdeněk Chytil

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PhDr. Jiří Víšek, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part time) Studies

2009-2012

Bachelor Thesis

Missions abroad Army of the Czech Republic

Zdeněk Chytil

Prague 2013

The bachelor thesis work supervisor: Doc. PhDr. Jiří Víšek, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 21.3.2013

Zdeněk Chytil

Poděkování

Rád bych poděkoval panu Doc. PhDr. Jiřímu Víškovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl při konzultacích v průběhu řešení mé bakalářské práce.

Anotace

Česká armáda se účastní několika zahraničních vojenských misí. Pro zachování míru v krizové oblasti má velký význam často i prostá přítomnost mužů a žen z mírových misí. Obecným cílem mírových misí je přivedení zúčastněných stran k vyjednávání, jehož výsledkem bude uzavření mírové smlouvy a nastolení trvalého míru.¹

V teoretické části bude vymezen pojem zahraniční mise, začlenění vojáků z povolání do zahraničních misí, charakteristika podmínek pro službu v misi, pozorovatelé AČR v misích, jejich příprava a výběr. Budou zde popsány úkoly a činnost pozorovatelů AČR v misích OSN a v misích OBSE. Požadavky na fyzickou připravenost účastníků mise patří spolu s požadavky na zdravotní způsobilost účastníků mise mezi stěžejní. Bude zde vysvětlena problematika takových jevů, jako je zátěž a stres, nutnost prevence, a odstranění příčin těchto průvodních jevů.

Na tuto část pak bude navazovat praktická část, kde budou popsána nejdůležitější místa působení misí AČR - Kosovo, Bosna a Hercegovina, Irák, Kuvajt, Afghánistán (Helmand, Lógar, Wardak), na tuto část bude navazovat kapitola popisující psychologický debriefing a jeho fáze, pokyny, jak se chovat v případě zajetí. Bude zde zaznamenána problematika návratu účastníků z mise a přechod do civilního života, jejich adaptace. Poslední část bude pak věnována vyhodnocení účinnosti naší účasti v misích, vlastním osobním zkušenostem z pobytu v misích a shrnutí význam zahraničních misí pro ČR a zhodnocení jejich úspěšnosti. Toto téma jsem si vybral, neboť bych se rád podělil se svými zážitky za mým působením v zahraničních misích a dále pak, že tato problematika je v odborné literatuře zřídka popisována.

Klíčové pojmy:

Zahraníční mise, zdravotní způsobilost, zátěž, stres, psychologický debriefing, pozorovatelé, zajetí, rukojmí, civilní život.

¹*Peacemaking*. [on line, září 2003]. Dostupný z: WWW.:<http://www.beyondintractability.org/bi-essay/peacemaking> . [cit. 2013-01-08].

Annotation

Czech army was involved in several foreign military missions. To maintain peace in the crisis area is of great importance and often the presence of free men and women in peacekeeping missions. The overall objective of peacekeeping missions is bringing stakeholders a negotiation which will result in a peace agreement and build lasting peace.

The theoretical part will define the term foreign missions, the inclusion of professional soldiers in foreign missions, characteristics of service conditions for the mission observer missions in the Army, their preparation and selection. There will be described functions and operations of Army observers in UN missions and missions of the OSCE. Requirements for physical readiness mission participants include, along with medical fitness requirements for the mission among the key participants. There will be problems explained phenomena such as load and stress the need for prevention and elimination of the causes of these accompanying phenomena. This part will be followed by a practical part where they described the most important places action missions, Army of the Czech Republic- Kosovo, Bosnia and Herzegovina, Iraq, Kuwait, Afghanistan (Helmand, Logar), this section will be followed by chapter describing psychological debriefing and its phases, guidelines, how to behave if captured.

There will be participants reported problems returning from the mission and the transition to civilian life, their adaptation. The last part will be devoted to evaluating the effectiveness of our participation in missions, their own personal experiences when staying at a summary of the importance of missions and foreign missions for the CR and evaluate their success. The topic I chose, because I would like to share with their experiences for my action in foreign missions and then that this issue is rarely in the literature described.

Keywords

Foreign missions, physical fitness, load, stress, psychological debriefing, observers, captivity, the hostages, civilian life.

Obsah

Anotace.....	11
Annotation.....	12
ÚVOD.....	8
1 Teoretická část.....	10
<u>1.1 Pojem zahraniční mise.....</u>	<u>10</u>
<u>1.2 Začlenění vojáků z povolání do zahraničních misí.....</u>	<u>15</u>
<u>1.3 Charakteristika podmínek pro službu v misi.....</u>	<u>16</u>
<u>1.4 Pozorovatelé AČR v misích, jejich příprava a výběr.....</u>	<u>18</u>
1.4.1 Pozorovatelé AČR v misích OSN.....	19
1.4.2 Pozorovatelé AČR v misích OBSE.....	21
<u>1.5 Požadavky na připravenost účastníků mise.....</u>	<u>21</u>
<u>1.6 Zátěž a stres, prevence, odstranění příčin.....</u>	<u>24</u>
2 Praktická část.....	29
<u>2.1 Místa působení misí AČR.....</u>	<u>29</u>
2.1.1 Kosovo.....	31
2.1.2 Bosna a Hercegovina.....	35
2.1.3 Irák.....	35
2.1.4 Kuvajt.....	38
Obr. č. 4 Působení českých vojáků v protiteroristické misi Trvalá svoboda. 38 38	
Zdroj: Marek, V.: Stopy v písku, čeští chemici a zdravotníci v Kuvajtu očima vojenského reportéra. Avis, Praha, 2003. In: < http://www.cbrn-liberec.army.cz/4mission/kuw1.html > [online 2009-09-13].....	38
2.1.5 Kongo.....	39
39	
Obr. č. 6 Major Leon Šoc (vojenský pozorovatel OSN) se zúčastnil mise MONUC v Kongu.....	39
39	
2.1.6 Afghánistán (Helmand, Lógar, Wardag).....	40
Mise ISAF (International Security Assistance Force) – Afghánistán 2011....	41
2.1.7 Aktuální mise AČR k 20. 2. 2013.....	43
<u>2.2 Psychologický debriefing a jeho fáze.....</u>	<u>45</u>
<u>2.3 Pokyny, jak se chovat v případě zajetí.....</u>	<u>47</u>
Zajetí 47	
Rukojmí.....	48
Pravidla pro chování rukojmí jsou obecná:.....	48
<u>2.4 Návrat z mise a přechod do civilního života, adaptace.....</u>	<u>49</u>
3 Shrnutí, návrhy na zlepšení.....	53
<u>3.1 Vyhodnocení účinnosti naší účasti v misích.....</u>	<u>53</u>
<u>3.2 Vlastní zkušenosti z pobytu v misích.....</u>	<u>55</u>
<u>3.3 Význam zahraničních misí pro ČR a zhodnocení jejich úspěšnosti.....</u>	<u>56</u>
Závěr.....	58

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	60
SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ.....	61
SEZNAM PŘÍLOH.....	I
PŘÍLOHY.....	II
.....	IX
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	X
Obr. č. 4 Působení českých vojáků v protiteroristické misi Trvalá svoboda. .	X
Obr. č. 6 Major Leon Šoc (vojenský pozorovatel OSN) se zúčastnil mise MONUC v Kongu.....	X
BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE.....	XI

ÚVOD

MOTTO: „Někdy je třeba překročit hranice a pomoci, bez ohledu na zásady.“

Kristýna Greplová z PRT Lógar¹

Mezinárodní spolupráce znamená základní pilíř pro zajišťování potřebné úrovně obranyschopnosti každé země. Úzká zahraniční spolupráce je nezbytnou podmínkou pro rozvoj schopností a zajištění potřebné úrovně připravenosti všech složek armády. Postoje resortu obrany k využívání všech forem mezinárodní spolupráce se od roku 1989 postupně vyvíjely a měnily. Priority mezinárodní spolupráce byly přizpůsobovány aktuálním potřebám tak, aby tato spolupráce přispěla k reformě obranného sektoru a zprostředkovaně i k účinnějšímu civilnímu řízení a demokratické kontrole. Tato spolupráce rovněž pozitivně ovlivňovala také stále širší účast armády na mezinárodní a bilaterální vojenské spolupráci, motivované zejména úsilím o urychlené začlenění ČR do euroatlantických a evropských bezpečnostních struktur.

Bezprostředně po roce 1989 se hlavní úsilí v oblasti mezinárodní spolupráce soustředilo na zapojení země do zahraničních operací. Nejprve se jednalo o operace pod vedením OSN, později NATO a v poslední době i EU.² Vedle účasti vojenského charakteru se příslušníci armády podíleli i na pozorovatelských a humanitárních misích OSN, OBSE³, EU a ZEU.⁴ Mimo rámec mezinárodních organizací působila armáda svými silami a prostředky rovněž v rámci koaličních operací. Působením v zahraničních operacích získávali příslušníci armády cenné mezinárodní zkušenosti a zkvalitňovali si své jazykové znalosti především u důstojnického sboru. Vedle těchto pozitivních zkušeností měla účast v operacích i své stinné stránky, kdy došlo k prvním obětem a zraněním.

Cílem této bakalářské práce bude zhodnocení významu vojenských misí AČR.

Dalším cílem bude shrnout problematiku činnosti vojenských misí a zhodnotit jejich úspěšnost.

¹http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/projekty/pribehy_pomoci/nekdy_je_treba_prekrocit_hranice_a.html [cit. 2013-01-09]

² Zasazení chemické jednotky v operaci Pouštní bouře během tzv. první války v zálivu v letech 1990–1991

³ Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE; *Organization for Security and Cooperation in Europe, OSCE*)

⁴ ZEU je organizace, která byla založena v roce 1948 za účelem vzájemné spolupráce členských států v oblasti obrany a bezpečnosti. Skládá se z 28 členských států, které mají čtyři různé typy statusu. Členské státy, přidružení členové, pozorovatelé a přidružení partneři. Členské státy Evropské unie mají status člena (s výjimkou Dánska, Finska, Irsko, Rakousko a Švédsko, které mají status pozorovatele).

Metody použité při psaní této bakalářské práce:

V teoretické části jsou to tyto metody:

Metoda syntézy: shromažďování informací z oblasti problematiky vojenských misí

Metoda analýzy: srovnávání a odhalování jednotlivých vazeb a zákonitostí mezi pojmy z oblasti vojenských misí

Část praktická využívá: *Metodu vyhodnocovací:* zpracování získaných informací vlastní účasti na vojenských misích.

Bakalářská práce bude rozdělena do tří částí: teoretická část, praktická a třetí část – shrnutí s návrhy na zlepšení.

V první části, teoretické části bude vysvětlen pojem zahraniční mise, začlenění vojáků z povolání do zahraničních misí, budou popsána charakteristika podmínek pro službu v misi, bude zde charakterizováno postavení pozorovatelů AČR v misích, jejich příprava a výběr (pozorovatelé AČR v misích OSN, pozorovatelé AČR v misích OBSE). Budou zde charakterizovány požadavky jak na fyzickou připravenost účastníků mise, tak i na požadavky na zdravotní způsobilost účastníků mise. Bude zde vysvětlena problematika zátěže a stresu, prevence, odstranění příčin.

V praktické části budou popsány místa působení misí AČR (Kosovo, Bosna a Hercegovina, Irák, Kuvajt, Kongo, Afghánistán (Helmand, Lógar, Wardak). Na tuto část navazuje kapitola s názvem Psychologický debriefing a jeho fáze. Součástí této části budou pokyny, jak se chovat v případě zajetí a bude zde popsáno postavení rukojmích. Velmi vážným problémem vojáků z misí je návrat z mise a přechod do civilního života a jejich adaptace na „normální“ prostředí.

Třetí část - Shrnutí, návrhy na zlepšení zahrnuje vyhodnocení účinnosti naší účasti v misích, vlastní zkušenosti z pobytu v misích a význam zahraničních misí pro ČR a zhodnocení jejich úspěšnosti.

Důvodem, proč jsem si toto téma vybral, je osobní účast v mírových misích. Rád bych se svými zkušenostmi a zážitky touto cestou podělil.

1 Teoretická část

1.1 Pojem zahraniční mise

Mise je výraz, který pochází z latinského *missio* znamenajícího „poslat“, je posláním, úkol; sbor osob vyslaný za nějakým účelem nebo úřad pověřený určitým posláním, například zastupováním státu v zahraničí (diplomatická, politická, vojenská nebo obchodní mise).

V současné době lze definovat pojem mise takto:

„Mírové mise OSN jsou zásadním nástrojem mezinárodního společenství k prosazování míru a bezpečnosti.“¹ Za svoji činnost byly mírové síly Spojených národů v roce 1988 oceněny Nobelovou cenou míru.

Přestože udržování míru není přímo zakotveno v Chartě OSN, již v roce 1948 Spojené národy vytvořily první misi, Organizaci OSN pro dohled nad dodržováním příměří na Blízkém východě. Mírové operace a jejich rozmístění schvaluje Rada bezpečnosti se souhlasem dotčených zemí a většinou i dalších stran.

Součástí mise je vojenský a policejní sbor a civilní personál. V rámci operace jsou rozmístěni vojenští pozorovatelé nebo vojenské jednotky, někdy obojí.

V 50. letech minulého století byly na základě zkušeností s tehdy probíhajícími misemi stanoveny nepsané zásady pro vysílání a fungování misí OSN, které obecně platí i dnes. Stručně je lze shrnout do sedmi základních bodů. Mírové operace OSN:

- 1) Fungují pod velením a kontrolou generálního tajemníka OSN;
- 2) Reprezentují spíše morální autoritu než sílu zbraní;
- 3) Reflektují univerzalitu Spojených národů ve svém složení;
- 4) Jsou vysílány se souhlasem stran zainteresovaných v konfliktu;
- 5) Jsou neutrální a fungují bez předsudků vůči právům a aspiracím jakékoli strany konfliktu;
- 6) Nepoužívají ani nehrozí použitím síly kromě případů nutné sebeobrany;
- 7) Riskují co nejméně a snaží se o minimální ztráty.²

¹ *Mírové operace OSN*. [on line]. Dostupný z: WWW: <<http://www.osn.cz/osn-cr/pro-skoly/?i=333>>[cit. 2013-01-14]

² *Mírové operace OSN*. [on line]. Dostupný z: WWW: <<http://www.osn.cz/osn-cr/pro-skoly/?i=333>>[cit. 2013-01-14]

Mise vojenských pozorovatelů tvoří neozbrojení důstojníci, jejichž úkolem je dohlížet na dodržování příměří. Vojáci mírových sborů jsou vyzbrojeni, většinou však mohou zbraně použít jen k sebeobraně.

Vojenské jednotky jsou poskytovány členskými státy na základě dobrovolnosti. Náklady jsou hrazeny ze zvláštního rozpočtu pro mírové operace, do kterého přispívají členské země OSN.

Země vysílající vojenské jednotky dostávají z tohoto rozpočtu kompenzaci podle předem stanovených podmínek. Schválený rozpočet na období červenec 2009 až červen 2010 činil 7,9 miliardy amerických dolarů. To je přibližně 0,5 % celosvětových vojenských výdajů (odhadem 1,464 bilionu USD).¹

Úloha vojenských pozorovatelů

Vojenský pozorovatel se pohybuje v krizových oblastech světa v nepočteném týmu, v uniformě a beze zbraně, znamená pro jeho práci i riziko nejvyšší - ohrožení života. Vojenský pozorovatel musí splňovat několik základních požadavků. Rozhodující je odborná, jazyková způsobilost, potřebná vojenská praxe, dobrá fyzická kondice, odolná psychika, výborný zdravotní stav a morální bezúhonnost.

Pro výcvik vojenských pozorovatelů jsou organizovány odborné kurzy doma i v zahraničí. Náplň speciálního kurzu vojenských pozorovatelů je kromě teoretické části tvořena i náročným praktickým výcvikem, kdy musí absolvent získat potřebné návyky a dovednosti pro práci a přežití i ve velmi složitých podmínkách.²

Peacekeeping („udržení míru“)

Podle definice OSN je *„cestou, kterou se dá pomoci zemím rozvráceným konfliktem dosáhnout podmínek pro udržitelný mír.“*³ Peacekeeping není nijak zvlášť definován v Chartě OSN. Jeho působení však vychází z kapitol VI a VII této charty.

¹ *Mírové operace OSN*. [on line]. Dostupný z: WWW: <<http://www.osn.cz/osn-cr/pro-skoly/?i=333>> [cit. 2013-01-14]

² Poláková, P.: *Statečně si vést i trpět, to je lidské*. [on line 2005-08-17]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6440>> [cit. 2013-01-14]

³ Marek, J.: *Modré barety v pasti mezinárodní politiky*. Nakladatelství XYZ, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7388-437-6. s. 15.

Kapitola VII Charty OSN (Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných) za výjimečných okolností umožňuje peacekeeperům provádět na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN také útočné bojové operace.⁴

Typy misí

Vojenské operace na podporu míru je možné dělit na 3 typy:

1. *Vojenské operace na podporu míru OSN,*
2. *Vojenské operace na podporu míru NATO,*
3. *Vojenské operace na podporu míru EU.*

Vojenské operace na podporu míru OSN

Podle stanovených cílů a použitých prostředků se mírové operace OSN dělí na 5 druhů:

- prevence či předcházení konfliktů,
- nastolení míru (Peace – making),
- udržení či zachování míru (Peace – keeping),
- vynucení míru (Peace – enforcement),
- budování míru (Peace – buliding).²

V roce 2005 probíhalo v roce 2005 ve světě 18 mírových operací OSN, na kterých se podílelo 70 000 vojáků v modrých přilbách a 20 000 civilních pracovníků. OSN nasadila v různých akcích více vojáků než NATO a EU dohromady. J. M. Guéhenno, zástupce generálního tajemníka OSN pro mírové operace uvedl na schůzce členských států OSN na nejvyšší úrovni, že ztráty způsobené válkami postkonfrontačního období činí 130 mld. USD ročně.³

⁴ Civilní vedení OSN tuto možnost připouští jen velmi neochotně.

² Eichler, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2. S. 229.

³ Eichler, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2. S. 229.

Vojenské operace na podporu míru NATO

Jsou definovány jako: „*Multi-funkční operace, vedené nestranně zpravidla k podpoře mezinárodně uznávané organizace, jako je OSN, nebo OBSE, zahrnující vojenské síly, diplomatické úsilí a humanitární organizace. PSO jsou určeny k dosažení politického řešení krize, nebo jiných specifikovaných podmínek. Zahrnují operace na udržování míru a vynucování míru, stejně tak předcházení konfliktům, vytváření míru, budování míru a humanitární činnost.*“¹

Vojenské operace na podporu míru (*Peace Support Operations – PSO*) EU je třeba vnímat nikoli jako separovaný prvek, ale jako přirozenou součást komplexního rámce bezpečnostní dimenze evropské integrace.²

Z hlediska definování vojenských operací na podporu míru (PSO) je možné pozorovat blízkost operaci EU a NATO. Autor R. Khol to naznačuje takto: „*Po vstupu ČR do EU se operace ke zvládnutí krizí vedené NATO či EU dostaly formálně na stejnou úroveň...*“³

Vojenská strategie České republiky rovněž připouští blízkost operaci EU a NATO: „*Česká republika bude od roku 2007 připravena účastnit se v jedné alianční, unijní nebo koaliční operaci na prosazení míru.*“⁴

Typy misí AČR

- **pozorovací mise** – slouží k monitorování a dohledu nad dodržováním ustanovení mírových ujednání a rezolucí OSN. Mají nestranné postavení z vojenského pohledu. Převažuje zpravidla dlouhodobý charakter, jsou složeny z menšího počtu mezinárodních pozorovatelů.
- **peacekeeping 1. generace** - se nesla v duchu obcházení zablokované Rady bezpečnosti v důsledku studené války. Šlo o akce z vůle Generálního tajemníka OSN nebo Valného shromáždění, které probíhaly v právně těžko uchopitelných

¹ Zúna, J.: *NATO operace na podporu míru*. Brno: Vojenská akademie v Brně, 2002. ISBN 80-85-960-37-0. s. 38.

² MO ČR, Agentura vojenských informací a služeb: *Vojenská strategie České republiky, 2004*, ISBN 80-7278-235-5. s. 8.

³ Khol, R. (2005 a): *Evropeizace bezpečnostní a obranné politiky ČR*. In: Dančák, B., Fiala, P., Hloušek, V. (eds.): *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005, s. 145–149.

⁴ MO ČR, Agentura vojenských informací a služeb: *Vojenská strategie České republiky, 2004*, ISBN 80-7278-235-5. s. 8.

formách již od konce 40. let 20. století (např. v Řecku a oblasti Kašmíru (Indie-Pákistán). První operací OSN, kterou je nazývána peacekeepingovou, byla mise UNEF, jež dohlížela na egyptsko-izraelskou hranici.¹ Jsou to operace, v nichž mezinárodní organizace posílají síly mezi dvě či více zneprátelených stran v konfliktu. Strany s rozmístěním sil, a s jejich mírovou misí musí souhlasit. Vynucovací prvky v operacích peacekeepingu 1. generace představuje střežení separačních zón, chráněných prostorů a prevenci projevů otevřených forem násilí. Tyto jednotky jsou řízeny na úrovni tzv. národní linie, kde národní velení je tak při přijímání důležitých a podstatných rozhodnutí považováno za primární. Tyto operace jsou charakteristické pro období let 1948 – 1990.²

- **peacekeeping 2. generace** – je spojován hlavně s obdobím 1990 – 1995. Většina misí slouží k „nevojenským“ účelům. Mají prvky civilní mise a plní mnoho nevojenských funkcí, jako je obnova civilní správy či ekonomická rekonstrukce. Mohou a často jsou vedeny jako operace k řešení konfliktu mezi státy nebo vnitrostátního konfliktu. Do této formy misí je zahrnuto mnoho aktérů (například humanitární organizace, mezinárodní a nevládní organizace nebo mezinárodní finanční instituce).³ Postup OSN trvale mění podobu zahraničních misí a představuje značné posílení složek v mírových operacích.⁴ Mise měly především pozorovací charakter, jejich činnost měla spíše monitorovat mírovou situaci.⁵ Kromě vojáků se stali členy misí i civilní odborníci, včetně policistů, pracovníků dalších mezinárodních a nevládních organizací. Peacekeepingové mise druhé generace byly multilaterální, multidimenzionální a mnohonárodnostní (čili multikulturní).⁶
- **peacekeeping třetí generace** - je označován jako operace na udržení míru (peace support operations) nebo mírové operace (peace operations). Mandát těchto misí patří spíše pod kapitolu VII Charty OSN, přestože obsahuje i úkoly v civilní

¹ Waisová, Š: *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Aleš Čeněk, Plzeň. 2005. ISBN 80-86898-33-4. s. 138-139.

² Zůna, J.: *NATO - operace na podporu míru*. Brno: Vojenská akademie, 2002. ISBN 80-85-960-37-0. 127 s.

³ Zůna, J.: *NATO - operace na podporu míru*. Brno: Vojenská akademie, 2002. ISBN 80-85-960-37-0. s. 127.

⁴ Waisová, Š: *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Aleš Čeněk, Plzeň. 2005. ISBN 80-86898-33-4. s. 138-139.

⁵ Waisová, Š: *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Aleš Čeněk, Plzeň. 2005. ISBN 80-86898-33-4. s. 138-140.

⁶ Bureš, O.: *Mírové operace OSN v postbipolárním světě – méně znamená více*, Mezinárodní vztahy, 2003, ročník 41, č. 3, s. 38-39. ISSN 0323-1844. s. 29 - 30.

oblasti. Tyto mise jsou robustněji vybaveny. Oproti tradičnímu peacekeepingu mise nemusí dodržovat politickou neutralitu a mohou použít silové prostředky. Je zde dilema, zda takto posílené mise lze ještě považovat za peacekeeping v tradičním slova smyslu, nebo zda se jedná už o peace-enforcement¹.

1.2 Začlenění vojáků z povolání do zahraničních misí

Vojáci AČR se významnou měrou podíleli a podílejí i na fungování mezinárodních misí v rámci i mimo rámec OSN. Jde zejména pak o operace pod hlavičkou NATO (Kosovo - přes 400 vojáků, Afghánistán - přes 140 vojáků) a i EU (Bosna a Hercegovina - 90 vojáků).²

Působení českých vojáků v zahraničních misích na udržení míru je výslovně zmíněno v několika bodech Bezpečnostní strategie České republiky 2004. V paragrafu č. 42 se rovněž uvádí, že ČR „*přispěje podle svých možností civilními i vojenskými prostředky také do mírových operací, které sice nevyplývají ze smluvních závazků či přímého ohrožení, ale jsou v souladu se zájmy ČR*“. V paragrafu č. 56 pak autoři Bezpečnostní strategie uvádějí, že „*[v] rámci příspěvku k mezinárodní bezpečnosti a stabilitě se budou ozbrojené síly ČR rovněž účastnit mírových a humanitárních operací v rámci EU a OSN a případně účelově vytvořených koalic*“.³ Účast českých vojáků v mírových, humanitárních a záchranných operacích mimo území České republiky je poměrně detailně popsána v §§ č. 14 - 18, kde §§ 14 - 16 upřesňují maximální možnou výši příspěvků ČR do zahraničních misí:

§ 14. „*Česká republika je schopna účastnit se v jedné alianční, unijní nebo koaliční operaci na podporu nebo udržení míru až praporem úkolovým uskupením (praporem specializovaných nebo pozemních sil v počtu do 1000 osob) nebo zdrojově ekvivalentním prvkem vzdušných sil s rotací po šesti měsících. Současně je možná účast v druhé operaci, následně vzniklé a paralelně probíhající, úkolovým uskupením do 250 osob po dobu maximálně šesti měsíců bez rotace.*

§ 15. Česká republika bude od roku 2007 připravena účastnit se v jedné alianční, unijní nebo koaliční operaci na prosazení míru až brigádním úkolovým uskupením v počtu do

¹ peace-enforcement = operace na vynucení míru.

² Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580>> [cit. 2012-06-01].

³ Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580>> [cit. 2013-01-25].

3000 osob po dobu maximálně šesti měsíců bez rotace nebo zdrojově ekvivalentním prvkem vzdušných sil po dobu maximálně tří měsíců bez rotace (po roce 2010).

§ 16. V souladu se současným charakterem angažovanosti mezinárodního společenství v mírových operacích bude Armáda České republiky (dále AČR) schopna přispívat do více probíhajících operací méně početnými kontingenty.¹

1.3 Charakteristika podmínek pro službu v misi

Podmínky pro službu v misi, tedy působení českých vojáků v zahraničí je ošetřeno po právní stránce několika zákony a různými vládními nařízeními.

Podle paragrafu 10 zákona o ozbrojených silách České republiky (č. 219/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů) je jedním ze stěžejních úkolů AČR mezinárodní spolupráce. V odstavci 2 výše uvedeného paragrafu se uvádí: „Ozbrojené síly se podílejí na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru účastí na mírových operacích, záchranných a humanitárních akcích; na tyto akce se mohou vysílat i jednotliví **vojáci z povolání**.“

- Do akce tedy může být česká jednotka sil OSN nasazena vládou ČR na požádání Rady bezpečnosti OSN a po následném schválení Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Pokud jsou obě podmínky splněny, je určená jednotka vyňata z podřízenosti Generálního štábu AČR a přechází pod velení velitele mírových sil OSN.
- Původně ovšem byly české jednotky podřízeny řediteli sekce zahraničních věcí Ministerstva obrany, od července 1995 pak náčelníkovi Generálního štábu AČR. Ještě před tím, než o vyslání českých vojáků do zahraniční mise rozhodne parlament, musí se k tomu vyjádřit Ministerstvo obrany a musí zvážit, zda je v silách české armády dostát požadavkům mise.
- Obměna vojáků u českých jednotek působících v rámci operací OSN se koná vždy po půlroce, nejdéle lze v zahraničí bez přerušení sloužit jeden rok.
- Odlišné postavení mají vojenští pozorovatelé působící v zahraničí, kteří podléhají pravomoci náčelníka štábu sil na udržení míru OSN a slouží většinou jeden až dva roky.

¹ MO ČR, Agentura vojenských informací a služeb: *Vojenská strategie České republiky*, 2004, ISBN 80-7278-235-5. s. 8 - 9.

- České jednotky mírových sil OSN byly dříve složeny z vojáků z povolání i z dobrovolníků z řad vojáků základní vojenské služby. Již před úplnou profesionalizací AČR však postupně začali být do zahraničí vysíláni pouze vojáci z povolání.
- Profesionálním vojákům, kteří jsou v rámci jednotek mnohonárodnostních sil vysláni mimo území ČR jako vojenští pozorovatelé, je kromě platu z rozpočtu ministerstva obrany navíc přiznáván zvláštní příplatek v konvertibilní měně.
- V době svého působení na misi OSN je jim z rozpočtu OSN navíc vypláceno tzv. Mission Subsistence Allowance (MSA) - tedy „*příspěvek na životní náklady spojené s působením v misi*“ (strava, ubytování, další smíšené náklady) snížené o náklady na ubytování a stravu, pokud jsou tyto zabezpečeny samotnou organizací. Tento příspěvek je zcela nebo částečně vyplácen v měně platné v místě působení mise.
- Právní status vojáků účastnících se zahraničních misí na udržení míru stále není ani v českém, ani v mezinárodním právu zcela uspokojivě dořešen, a českým vojákům se tak nedostává úplné ochrany a zabezpečení.
- Obvykle platí, že většina misí na udržení míru se uskutečňuje se souhlasem mezinárodně uznávané vlády státu, do kterého je daná mise vyslána. Z tohoto důvodu nelze na účastníky těchto misí nahlížet jako na osoby, které nedovoleně narušily svrchovanost cizího státu. Vojáci účastníci se mise proto nemohou být stíháni za činnost, která je v souladu s mandátem dané mise, byť by byla v rozporu s vnitrostátním právem přijímajícího státu.
- Ve značně rizikovějším postavení se nachází vojáci účastníci se zahraničních misí, které se neodehrávají pod patronací OSN.¹

¹ Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580>>[cit. 2013-01-21].

1.4 Pozorovatelé AČR v misích, jejich příprava a výběr

Význam vojenských pozorovatelů v nejrůznějších konfliktech po celém světě je opravdu značný. Mezinárodní organizace (nejčastěji OSN) se za jejich pomoci snaží krizové oblasti monitorovat a dohlížet na dodržování mezinárodních umluv nebo již uzavřených příměří. Čeští vojáci se těchto misí také účastní a jen od roku 1989 takto vycestovalo téměř devět set pozorovatelů do 28 zemí. V některých letech bylo v zahraničí i kolem sta osob, ale dnes jsou tyto počty menší.¹

V současnosti působí v rámci pozorovatelských misí celkem čtrnáct příslušníků AČR, konkrétně pět v Gruzii, tři v Demokratické republice Kongo, tři v Libérii, dva v Eritreji a jeden v Kosovu. Celý proces vyslání pozorovatelů začíná v okamžiku, kdy Česká republika obdrží od stálé mise OSN (případně jiné organizace).

Ministerstvo obrany pak rozhoduje, zda je to v jeho možnostech, kolik lidí lze pro danou oblast vyčlenit. Limitující není ani tak dostatek finančních prostředků, ale dostatek vhodného personálu.

Požadavky, které musejí pozorovatelé splnit

Pozorovatele jsou totiž vždy placeni organizací, která má danou misi ve své působnosti, proto armádní rozpočet v podstatě nezatežují. Mnohem složitější je výběr kandidátů, kteří musejí splnit mnoho požadavků a ještě musejí mít možnost opustit na jeden rok své místo u útvaru, kde slouží.

Jedním z prvních požadavků na vojáka, který by se chtěl stát pozorovatelem, je minimálně šestiletá praxe v armádě a dosažena hodnost kapitána. Tu však lze v případě potřeby i na dobu působení v misi pouze propůjčit. Samozřejmostí je výborný zdravotní stav, řidičské oprávnění a zkouška z anglického jazyka minimálně na úrovni STANAG 2.²

Každý, kdo se zajímá o funkci pozorovatele v misi, musí nejprve vyplnit žádost o zařazení do databáze pozorovatelů, poté absolvuje specializovaný kurz v Centru přípravy mírových misí ve Vyškově. Je organizován dvakrát do roka pro maximálně dvanáctičlenné skupiny a trvá celkem tři týdny. Hlavní princip kurzu je založen na využívání bohatých zkušeností od lidí, kteří již působili v pozorovatelských misích.

¹ Soušek, T.: *Jak se rodí pozorovatelé*. A-Report. 2006, č. 11. ISSN 1211-801X. s. 9.

² Soušek, T.: *Jak se rodí pozorovatelé*. A-Report. 2006, č. 11. ISSN 1211-801X. s. 9.

Kurz zahrnuje teoretickou a praktickou část, pozorovatel se seznámí s celou řadou oblastí a situací, do kterých by se pozorovatel mohl dostat. Vyučují se témata z topografie, první pomoci, radiokomunikace, krizového managementu, únosy, vyjednávání, vyšetřování, odzbrojování, komunikace s médii a je nezbytný politický a kulturní přehled.

V praktické části instruktoři sledují, jak účastníci kurzu informace si osvojili, jak je umí uplatnit, jak se dokážou rozhodovat v náročných situacích, a jak umí pracovat v týmu. Tyto kurzy jsou poměrně náročné, většina účastníků tyto kurzy absolvuje úspěšně.

Je to proto, že se do kurzů hlásí lidé, kteří vědí, co je čeká a tuto pozorovatelskou práci chtějí vykonávat. Úspěšní absolventi odborného kurzu jsou pak zařazeni do databáze pozorovatelů a čekají, kam budou vysláni. V současnosti je v databázi asi stovka lidí, mnoho z nich již má zkušenosti z pozorovatelských misí.

Největším problémem je s jejich uvolňováním od mateřských útvarů, neboť nelze nechat jejich místa neobsazena po dobu jednoho roku. Avšak význam, který pozorovatele v krizových oblastech mají, za to stojí.¹

1.4.1 Pozorovatelé AČR v misích OSN

Aktivity AČR v pozorovatelských misích OSN v letech 1993–2012 uvádí níže uvedený přehled:

- UNGCI (United Nations Guards Contingent in Iraq) – Irák (1991–2003)
- UNSCOM (United Nations Special Commission) – Irák (1991–1993)
- UNPROFOR (United Nations Protection Force) – Jugoslávie (1992–1996)
- UNOMOZ (United Nations Operation in Mozambique) – Mosambik (1993–1995)
- UNOMIL (United Nations Observer Mission in Liberia) – Libérie (1993–1997)
- UNOMIG (United Nations Observers Mission in Georgia) – Gruzie (1994–2009)
- UNCRO (United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia) – Chorvatsko (1995–1996)
- UNPREDEP (United Nations Preventive Deployment Force) – Makedonie (1995–1999)

¹ Soušek, T.: *Jak se rodí pozorovatelé*. A-Report. 2006, č. 11. ISSN 1211-801X. s. 9.

- UNTAES (United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia) – Chorvatsko (1996–1998)
- UNMOP (United Nations Mission of Observers in Prevlaka) – Chorvatsko (1994–2002)
- UNMOT (United Nations Mission of Observers in Tajikistan) – Tádžikistán (1994–2000)
- UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) – Kosovo (1999 až doposud)
- UNAMSIL (United Nations Mission to Sierra Leone) – Sierra Leone (1999–2005)
- MONUSC (United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo) – Demokratická republika Kongo (2000 až doposud)
- UNMEE (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea) – Etiopie a Eritrea (2001–2008)
- UNMIL (United Nations Mission in Liberia) – Libérie (2003–2008)
- UNAMA (United Nations Assistance Mission to Afghanistan) – Afganistán (2008 až doposud)
- UNSMIS (United Nations Supervision Mission in Syria) – Sýrie (2012).¹

V roce 2011 na pozicích vojenských expertů na mise OSN (UNMEM – UN Military Experts on Missions) působilo 5 důstojníků v těchto mírových misích:

- MONUSCO² - v Demokratické republice Kongo, kde působili 3 vojenští pozorovatelé,
- UNAMA³ - v Afghánistánu, kde působil 1 vojenský pozorovatel, člen skupiny vojenských poradců,
- UNMIK⁴ - v Kosovu, kde působil 1 vojenský styčný důstojník.⁵

¹ Marek, V.: *V roli krizových hasičů*. A REPORT, 12/2012. ISSN 1211-8012. s. 14-15.

² MONUSCO – United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (organizační a stabilizační mise OSN v Demokratické republice Kongo; dříve MONUC)

³ UNAMA – United Nations Assistance Mission in Afghanistan (mise OSN na pomoc v Afghánistánu)

⁴ UNMIK – United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (mise dočasné správy OSN v Kosovu)

⁵ *Ročenka MO ČR 2011*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?pgid=217>>[cit. 2013-01-14] s. 45.

1.4.2 Pozorovatelé AČR v misích OBSE

Původně Konference pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, byla založena podpisem Helsinského závěrečného dokumentu (Helsinki Final Act) v roce 1975. Se svými 56 účastnickými státy (včetně České republiky) v Evropě, Střední Asii a Severní Americe představuje největší regionální bezpečnostní organizaci na světě.

Úlohy OBSE:

- přispívá aktivně ke snahám o včasné varování,
- účastní se prevence konfliktů, zvládání krizí,
- pomáhá v následné postkonfliktní obnově.

Organizace má okolo 2780 zaměstnanců. Z toho asi 2230 lidí působí v 15 misích v jihovýchodní a východní Evropě, na Kavkaze, a ve Střední Asii a 550 zaměstnanců pracuje v institucích a v sekretariátu organizace (údaj k 1. 1. 2012).

Aktivity OBSE v otázce bezpečnosti jsou většinou zajišťovány prostřednictvím polních misí a regionálních center a zahrnují například kontrolu zbrojení, preventivní diplomacii, zvyšování bezpečnosti, zlepšování vztahů mezi nepřátelými skupinami, monitoring lidských práv, podporu demokracie a voleb, a další. Všechny účastnické státy mají stejnou váhu a rozhodnutí jsou přijímána na základě konsenzu.

Hlavním sídlem OBSE je Vídeň, kanceláře jednotlivých institucí jsou umístěny v Kodani, Ženevě, Haagu, Praze a Varšavě.

I když byla OBSE vytvořena jako bezpečnostní organizace, nevěnuje se pouze vojensko - bezpečnostním otázkám, odzbrojení a hraničním problémům. Z hlediska širšího pojetí bezpečnosti se zabývá také intenzivně lidskými právy, jejichž dodržování je nutným předpokladem pro mír a stabilitu.¹

1.5 Požadavky na připravenost účastníků mise

Základní požadavky pro vstup do vojenských misí jsou ve většině zemí podobné. Věk většinou v rozmezí 18 až 35 let, čistý trestní rejstřík, stupeň vzdělání, který zhruba odpovídá absolvování střední školy s maturitou v ČR.

Rozdílný je přístup států k zájemcům, kteří nemají občanství příslušné země. Např. Nizozemsko požaduje pro vstup do armády nizozemské občanství, naopak Belgie

¹ OBSE. [online]. Dostupný z: WWW.: <http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/obse/index.html>[cit. 2013-01-14]

umožňuje vstup do své armády občanům celé Evropské unie (Lescreve, Schreurs, 2007). Španělsko přijímá do své armády kandidáty ze zemí Latinské Ameriky a Rovnické Guineje. Stanovuje si přitom limit maximálně 7 % cizinců v armádě. Tito kandidáti však musí být obyvateli Španělska (Puente, Blanco, 2007). Všichni zájemci musí projít zdravotní prohlídkou, psychologickými a fyzickými testy.¹

Všichni účastníci misí musí vykazovat vysokou fyzickou a psychickou připravenost. Musí projít pozemní a výsadkovou přípravou včetně nácviku boje zblízka, sebeobrany a přežití (toto však není prováděno ani tak za účelem osvojení si způsobu spolehlivého a rychlého zničení protivníka, ale spíše s cílem získat větší sebevědomí, odolnost a rychlou orientaci v neznámém terénu a v mezních situacích). Konkrétní požadavky jsou vždy stupňovány podle funkce.²

Fyzická příprava je součástí celkové přípravy k výjezdu na misi. Voják k účasti na zahraniční misi musí absolvovat ročního přezkoušení fyzické zdatnosti, Pro lepší fyzickou zdatnost jsou v rámci přípravy naplánované zrychlené přesuny vojáků se zátěží, bojová cvičení a různé jiné aktivity směřované k navýšení fyzické schopnosti.

Pomocí fyzického testování je třeba zjistit vytrvalostní i silové schopnosti uchazečů. Jako test vytrvalosti je nejčastěji používán běh na delší vzdálenost, obvykle 2,5 km. Spolková republika Německo snížila délku trati na 1 000 metrů. Některé armády zahrnují do testování také pochody se zátěží – Velká Británie, Kanada, Finsko (Fitness tests in NATO, 2007). Co se týče silových schopností, nejčastěji používanými testy jsou kliky a sedy-lehy.³

Psychologického testování při přijímání do vojenských misí představuje odhalení zhoršené osobnostní adaptability. Jsou zjišťovány osobnostní rysy uchazeče, jeho intelektové schopnosti, schopnosti zvládat stres, z motivace o práci v armádě, sociální schopnosti atd. Používané testové baterie⁴ obsahují testy inteligence, dotazníky, projektivní metody a interview s přijímajícím psychologem.⁵

¹ Stehlík, M., Němečková, Z., Landa, B.: *Výběr a příprava vojáků v armádách NATO*. [online]. <http://doctrine.vavyskov.cz/_casopis/2012_1/2012_1r_4c.html>[cit. 2013-01-25].

² Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580>>[cit. 2013-01-25].

³ Stehlík, M., Němečková, Z., Landa, B.: *Výběr a příprava vojáků v armádách NATO*. [online]. <http://doctrine.vavyskov.cz/_casopis/2012_1/2012_1r_4c.html>[cit. 2013-01-25].

⁴ Testová baterie = soubor řady testů, jež jsou standardizovány na určitém standardizačním vzorku a které jsou navzájem srovnatelné

⁵ Stehlík, M., Němečková, Z., Landa, B.: *Výběr a příprava vojáků v armádách NATO*. [online]. <http://doctrine.vavyskov.cz/_casopis/2012_1/2012_1r_4c.html>[cit. 2013-01-25].

Zdravotnická příprava - nasazením vojáků do nelehkých zahraničních misí se velmi zvyšuje možnost vzniku situací, bezprostředně ohrožujících jejich život a zdraví. Přibližně 15 % zraněných v boji zemře před tím, než se dostanou do zdravotnického zařízení, proto rychlá a kvalifikovaná první pomoc výrazně zvyšuje šanci na záchranu života. Vojáci absolvují odborný vojenský zdravotnický kurz „BARTS for CLS“, který je speciálně zaměřen na poskytování první pomoci v polních podmínkách a bojových situacích. Na odborné znalosti pak navazuje vyšší stupeň – psychologická příprava.

V zahraničních misích vojáky očekávají problémy s adaptací na neznámé situace. Může to být setkání s násilnou smrtí nebo nutnost poskytnout pomoc kolegovi, který utrpěl těžké devastující poranění. U vojáka, který není na toto připraven, může být první setkání s podobnou situací natolik šokující, že ovlivní jeho schopnost správně reagovat.

Ústav normální anatomie a Ústav soudního lékařství Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se podílí na školení těchto vojáků. Ti se zúčastní na soudní a patologické pitvě s odborným výkladem a dále v provedení podrobné anatomické demonstrace s odborným výkladem. Takto je většina vojáků poprvé přímo konfrontována se smrtí. Ústav normální anatomie poskytuje odborníky, prostředí a pomůcky při výcviku jak specialistů zdravotnických odborností, tak ostatních vojáků, kteří budou poskytovat prvotní zdravotnickou péči na bojišti.¹

V současné době probíhá v Olomouci ve spolupráci s Lékařskou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci projekt, ve kterém si jednotlivé zákroky na záchranu života mohou vyzkoušet přímo na lidském těle. Vojáci se naučí, jak co nejrychleji a neúčinněji pomoci. Procvičí si tímto anatomii člověka.²

¹ Hampl, R. *Zdravotnická příprava – základ záchranu života*. [on line 2009]. Dostupné z: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=15466>>[cit. 2013-01-26].

²Knajblová, E., ČT 24: *Vojáci trénují záchranu života na pitěvně*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/212278-vojaci-trenuji-zachranu-zivota-na-pitevne/>>[cit. 2013-01-26].

1.6 Zátěž a stres, prevence, odstranění příčin

Zátěž

Vojenský profesionál se ve svém životě dostává do situací, kdy musí čelit zvýšeným nárokům. Takový stav se označuje jako zátěž. Mohou to být různé podmínky a situace, které zvyšují své nároky na fyzické či duševní činnosti.

„ Jsou to určité nadhraniční situace, které vyvolávají v jedinci určitý vnitřní stav pocíťovaný jako silné vnitřní napětí zasahující všechny oblasti psychiky, zejména pak citovou a emocionální složku (negativní prožitky, pocity). “¹

Pojem zátěže definuje autorka L. Čírtková následovně: „...zátěž je souhrnným, obecným označením pro skutečný či pomyslný rozpor mezi vnějšími požadavky a vnitřní způsobilostí jedince je řešit. Prožívaný rozpor nabývá z psychologického hlediska různých podob.

Zpravidla se rozlišují následující typy zátěžových situací:

- *frustace,*
- *deprivace,*
- *konflikty,*
- *problémy,*
- *stres. “²*

AČR má značné zkušenosti ze zahraničních misí, kde jednotky plní funkci dozorčí, kontrolní, humanitární i bojovou. Tato činnost s sebou nese určitá rizika a ohrožení, která přinášejí náročné situace, v nichž vojenští profesionálové působí. Příslušníci misí si musí zvykat na jinou zemi, jinou kulturu, odloučení od rodiny, na zvýšené nebezpečí, jiné podnebí, snížené soukromí. Toto vše přináší velkou fyzickou, psychickou i sociální zátěž.

Fyzická zátěž (tělesná) – může být způsobena pracovním vypětím, horkem, chladem, hlukem, prašností, prací s jedy a škodlivinami, nebezpečím infekce, úrazem, činností při různých přírodních, živelných či průmyslových katastrofách, pohromách, haváriích, kdy je požadováno velké fyzické vypětí.

Psychická zátěž (duševní) – může vznikat při řešení složitých, náročných nebo nebezpečných vojenských situací, osobních problémů, z pocitu bezmoci, neschopnosti splnit uložené úkoly v souvislosti s problémy s nadřazeným a s kolegy na pracovišti a

¹ Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 30.

² Čírtková, L. *Policejní psychologie*. 4. vydání. Praha: Portál. 2004. 256 s. ISBN 80-7178-931-3. s. 125.

činností. Dále to mohou být i problémy při organizování práce, kde se vyžaduje značná kvalita a přesnost. Příkladem může být tlak na splnění zadaných úkolů v krátkém časovém úseku, nedostatek různých pomůcek, prostředků techniky na výcvik vojenských profesionálů. Rovněž to mohou být situace, kdy hrozí nebezpečí úrazu či ztráty vlastního života.

Sociální zátěž (společenská) – může být důsledkem dění ve světě, ve společnosti, pracovních vztahů, izolace, odloučení od rodiny, různých událostí v rodině nebo partnerských vztahů. Dále sem patří takové jevy, jakými jsou hromadné chování s panickými, hysterickými a agresivními tendencemi, panika, masová hysterie (demonstrace) nebo projevy spontánní hromadné nákazy při šíření zvěstí a dezinformací, strach z nesplnění pracovních požadavků v kolektivu.¹

Stres

Stres je většinou chápána jako „úzkost“, „tíseň“ a také síla, která zapříčiňuje tělesné vyčerpání a utrpení. Stres je podle autorek M. Gottwaldové a M. Znojilové „....stav psychického a fyzického napětí, který odráží naše prožitky.“²

Z různých definic lze obecně charakterizovat stres, jak je níže uvedeno:

Obrázek č. 1 Názorné vymezení podstaty stresu

- reakce organismu na jeho potřeby a požadavky
- stav určitého fyziologického nebo psychologického napětí
- příprava na útok nebo útěk
- počátek mnoha onemocnění

- nutně špatný, který pomůže člověku dosáhnout vytouženého cíle
- úzkost, strach
- přímá příčina nemoci, i když často přispívá k jejímu vývoji

Zdroj: Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 41.*

¹ Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 40.*

² Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 41.*

Objevitel stresu Hans Seley definoval stres jako:...,*charakteristickou odpověď na poškození či ohrožení organismu, které se projevuje prostřednictvím adaptačního syndromu.*¹

Stres přímo ovlivňuje zdraví tím, že vyvolává nadměrnou a trvalou aktivaci nervového sympatického systému (zrychlení činností), adrenokortikálního systému (hospodaření s hormony adrenalinem, noradrenalinem, kortizonem, serotoninem) a vede až k poškození imunitního systému (dochází k vyčerpání zásob všech obranných látek v organismu).

Stres je důsledkem nadměrné zátěže způsobené těmito faktory:

- sociálními (mezilidské vztahy, nedostatek v uspokojování svých potřeb v oblasti majtkové, partnerské, ztráta zaměstnání, společenské dění,
- psychologickými (negativní pracovní či jiná motivace, vnitřní nespokojenost, nízké sebehodnocení,
- fyzikálními (extrémní klimatické podmínky, prašnost, působení chemických látek, spánkový deficit),
- biologickými (viry, bakterie, plísňe, paraziti).²

Prevence a řešení příznaků stresu ve vojenských misích

Prevenčí může být tzv. regulace skupinové dynamiky v zátěži. Každý vojenský profesionál by měl být připraven a schopen poskytnout první psychologickou pomoc sobě i svým kolegům. Je to schopnost vědomě regulovat skupinové dění, vzájemnou komunikaci, emocionální vyladění a vztahy ve vojenské jednotce.

Každý profesionál by měl mít informace o tzv. posttraumatické stresové poruše (PTSD, posttraumatická stresová dysfunkce). Trpí jí lidé, kteří byli vystaveni hroznivě či katastrofické události (mučení, únosy, zemětřesení, uragány a vichřice, povodně, požáry, přepadení, znásilnění, autonehody či náhlé změny zdravotního stavu). Některé příznaky posttraumatické stresové poruchy odeznějí časem samy, některé ale přetrvávají mnoho let, někdy i celý život. Tato porucha bývá komplikována depresí, zneužíváním alkoholu a též i drog.

¹ Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 41.

² Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 41- 42.

Typické příznaky posttraumatické stresové poruchy mohou zpočátku vypadat jako součást obvyklé reakce na ohrožující událost. Jestliže tyto příznaky trvají déle než měsíc, pak se mluví o nich jako o příznacích posttraumatické stresové poruchy. Mohou se objevit hned po události, většinou však s odstupem času, výjimečně za několik let. Odborníci rozdělují příznaky posttraumatické stresové poruchy do 4 hlavních skupin:

1. dotírající vzpomínky a sny,
2. ztráta pozitivních emocí,
3. vyhýbání se,
4. zvýšená psychická a tělesná vzrušivost.¹

Posttraumatická stresová porucha je v mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN 10) uváděna pod kódem F 43.1, kde je uvedena tato definice (zkráceně dle autorky O. Kulískové):

Definice: „*opožděná a protrahovaná odpověď na stresovou událost nebo situaci krátkého nebo dlouhého trvání, která má výjimečně nebezpečný nebo katastrofický charakter a která by pravděpodobně způsobila hluboké rozrušení téměř u kohokoliv. Typickými projevy jsou epizody opakovaného znovuprožívání traumatu v podobě živých vzpomínek, snů nebo nočních můr, při kterých se znovu vynořují dosud živé pocity ochromení a emočního oploštění, odtazení se od ostatních lidí, netečnost vůči okolí, anhedonie, vyhýbání se situacím a činnostem připomínajícím trauma.*“²

Konkrétní léčba zahrnuje dvě možnosti:

- Psychoterapie: V jednotlivých psychoterapeutických přístupech dnes převažuje hlavně kognitivně-behaviorální terapie. Při ní je pacientovi třeba vysvětlit přímý souvislost mezi jeho příznaky a traumatickou událostí. Při práci je nutný dostatek času.
- Psychofarmaka: Výhodou užití léků je menší časová náročnost a rychlejší účinek. I zde je úspěšnost léčby dobrá, pokud nemocný léky správně užívá.³

¹ *Typické příznaky posttraumatické stresové poruchy.* [on line]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2605>>[cit. 2013-01-14]

² Kulísková, O.: *Neurotické poruchy vyvolané stresem a somatoformní poruchy – etiologie, diagnostika a terapie.* [on line]. Dostupný z: WWW.: www.solen.sk/index.php?page=pdf_view&pdf_id=1348&magazine_id=3>[cit. 2013-01-14]

³ Holá, M.: *Posttraumatická stresová porucha.* [on line 2010-03-03]. Dostupný zWWW.: <<http://trauma.zdrave.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>>[cit. 2013-01-14]

Odstranění příčin (stresu)

Ve vojenské praxi se doporučuje využívat skupinová sezení (debriefing) po náročných vojenských operacích, tedy misích. (Tato problematika je blíže popsána v další kapitole 2.2.

2 Praktická část

2.1 Místa působení misí AČR

Místa působení zahraničních misí AČR jsou uvedena v Tabulce č. 1:

Tabulka č. 1 Přehled zahraničních misí do 5/2012

Pč.	Kde	Počet	Kdo	Kdy - místo
1.	POUŠTNÍ BOUŘE Osvobozovací operace	200	ČSLA	1990 - 1991 Kuvajť
2.	UNGCI Humanitární operace	320	ČSLA AČR	1991 - 2003 Irák
3.	UNPROFOR Mírová mise	2250	ČSLA AČR	1992 - 1995 Země bývalé Jugoslávie
4.	UNCRO Mírová mise	750	AČR	3/1995 - 1/1996 Chorvatsko - Krajina
5.	UNTAES Mise - polní nemocnice	100	AČR	1/1996 - 1/1998 Chorvatsko - Východní Slavonie
6.	IFOR, SFOR, SFOR II Mírová operace	6300	AČR	1996 - 12/2001 Bosna a Hercegovina, Chorvatsko
7.	AFOR 6. polní nemocnice	100	AČR	1999 Albánie + Turecko (zemětřesení)
8.	KFOR Mírová operace	980	AČR	1999 - 2/2002 Kosovo
9.	ESSENTIAL HARVEST (TFH) Mírová operace	120	AČR	8 - 10/2001 Makedonie
10.	KFOR Česko-slovenský prapor	2400	AČR	2/2002 - 7/2005 Kosovo
11.	KFOR brigáda a úkolové uskupení Střed	3070	AČR	od 2005 Kosovo
12.	SFOR Velitelství + civilní spolupráce	42	AČR	2002 - 12/2004 Bosna a Hercegovina
13.	TRVALÁ SVOBODA Protiteroristická operace	612	AČR	3/2002 - 6/2003 Kuvajť
14.	ISAF Mírová operace - (6. a 11. polní nemocnice)	269	AČR	4/2002 - 1/2003 Afghánistán
15.	ISAF Polní chirurgický tým	11	AČR	1/2003 - 4/2003 Afghánistán
16.	IZ SFOR Kontingent 7. polní nemocnice	526	AČR	4/2003 - 12/2003 Irák, Basra
17.	IZ SFOR (MNF - I)	1273	AČR	12/2003 - 12/2006

	Kontingent Vojenské policie			Irák, Shaibah
18.	<u>CONCORDIA</u> operace EU	2	AČR	4/2003 - 12/2003 Makedonie
19.	<u>ISAF EOD + meteo</u> Letiště Kábul	350	AČR	od 3/2004 - 3/2007 Afghánistán
20.	<u>TRVALÁ SVOBODA</u> 6. skss-bojová mise	120	AČR	3 - 8/2004 Afghánistán
21.	<u>WINTER RACE</u> humanitární operace NATO v Pákistánu	29	AČR	11/2005 – 1/2006 Pákistán
22.	<u>TRVALÁ SVOBODA</u> 601.skss-bojová mise	120	AČR	5/2006 – 11/2006 Afghánistán
23.	<u>ISAF</u> Kontingenty PN a CHJ	510	AČR	4/2007 – 12/2008 Afghánistán
24.	<u>ISAF</u> Kontingenty PRT Fayzabád	421	AČR	3/2005 – 12/2007 Afghánistán
25.	<u>ISAF</u> Kontingenty PRT Logar	398	AČR	3/2008 – 2/2009 Afghánistán
26.	<u>ISAF</u> Kontingenty SOG	128	AČR	4/2005 – 12/2008 Afghánistán
27.	<u>ISAF</u> LN KAIA	47	AČR	11/2006 – 3/2007 Afghánistán
28.	<u>TRVALÁ SVOBODA</u> Afghánistánu	100	AČR	8/2008 – 12/2008 Afghánistán
29.	<u>MNF-I</u> Kontingenty MNF-I/NTM-I	414	AČR	1/2007 - 12/2008 Irák
30.	<u>EUFOR</u> Kontingenty EUFOR	365	AČR	12/2004 - 6/2008 Bosna a Hercegovina
31.	<u>EUFOR</u> Kontingenty EUFOR - Tchad	3	AČR	11/2007 - 3/2009
32.	<u>KFOR</u>	370	AČR	2009
33.	<u>NTM - I</u>	4	AČR	ukončeno 2/2009, Irák
34.	<u>PRT</u>	275	AČR	2009
35.	<u>Vrtulníková jednotka</u>	110	AČR	10/2009 – 1/2010
36.	<u>Air Policing</u>	75	AČR	5/2009 – 8/2009, Pobaltí
37.	<u>Operace MFO</u>	3	AČR	2009, Sinaj, Egypt
38.	<u>Pozorovatelské mise</u>	15	AČR	UNOMIG, MONUSCO, UNMIK, ANAMA - 2009
39.	<u>KFOR</u>	370	AČR	1/2010 – 10/2010
40.	<u>ISAF</u>	594	AČR	2010
41.	<u>EUFOR</u>	3	AČR	EU ATALANTA
42.	<u>Pozorovatelské mise</u>	5	AČR	UNOMIG, MONUSCO, UNMIK, ANAMA, 2010

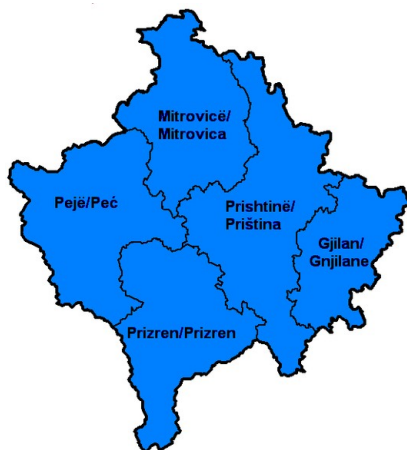
43.	<u>KFOR</u>	99	AČR	ukončení 1/2011
44.	<u>ISAF</u>	594	AČR	2011
45.	<u>EUFOR</u>	3	AČR	EU ATALANTA
46.	<u>Pozorovatelské mise</u>	5	AČR	UNOMIG, MONUSCO, UNMIK, ANAMA, 2011
47.	<u>KFOR</u>	7	AČR	2/2012 – 8/2012
48.	<u>ISAF</u>	594	AČR	11/2011 – 6/2012
49.	<u>Pozorovatelské mise</u>	8	AČR	MONUSCO, UNMIK, ANAMA, UNSMIS – Sýrie, 2012
CELKEM		25 564	Z jednotlivých pramenů se nedají zjistit přesné počty. Jedná se proto pouze o informativní počet příslušníků AČR v misích.	

Zdroj: *Váleční veteráni v novodobých zahraničních misích*. Dostupný z: WWW.: <http://www.veterani.army.cz/htm/3_4.html.> [cit. 2013-01-21]

2.1.1 Kosovo

Obr. č. 2 Mapka rozdělení Kosova do základních sektorů

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mise_OSN_v_Kosovu>[cit. 2013-01-21]

KFOR I - mírová operace, 1999 - 2/2002, Kosovo, 980 příslušníků

Dne 12. července 1999 zahájily mnohonárodní síly KFOR (Kosovo Force) pod vedením Severoatlantické aliance operaci na území Kosova. Hlavním úkolem bylo v

souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1244 ze dne 10. června 1999 podporovat misi OSN v Kosovu (UNMIK) a přispívat k vytváření a udržování bezpečného prostředí, které umožní pokračování míru a demokratického vývoje země bez budoucí přítomnosti nadnárodních vojenských jednotek.

Operace NATO "Joint Guardian" (Společný strážce), Kosovo

Česká republika byla do této operace zapojena průzkumnou rotou a dopravním letounem An-26. Kontingent Armády České republiky byl tvořen velitelstvím, sekcí součinnosti se štáby KFOR, 6. průzkumnou rotou a leteckou jednotkou. Celkem v misi KFOR v roce 1999 působilo 140 příslušníků Armády České republiky. Průzkumná jednotka (celkem 126 osob) zahájila působení v sestavě sil KFOR formálním předáním operačního řízení jednotky veliteli sil KFOR dne 12. července 1999.

Poté byl v listopadu 1999 navýšen kontingent o 56 osob. Posílilo to bojové prvky roty o mechanizovanou četú a strážní družstvo, ustanovení operačního štábu roty, vytvoření skupiny pro civilně-vojenskou spolupráci (CIMIC) a skupiny Vojenské policie. Na konci roku 1999 bylo v operaci nasazeno celkem 196 osob. V lednu roku 2000 byla dokončena rotace příslušníků 6. průzkumné roty, která byla vystřídána rotou 4. průzkumného praporu 4. brigády rychlého nasazení. Průzkumná rota působila v prostoru mnohonárodní brigády STŘED, základna se nacházela v obci Gornij Sibovac, kde plnila úkoly v podřízenosti britského bojového uskupení s velitelstvím v Podujevu na území severozápadní části provincie Kosovo. Hlavními úkoly roty bylo:

- střežení kosovsko-srbské administrativní hranice (42 km dlouhé),
- monitorování veškeré činnosti na tomto svěřeném úseku a v příhraniční oblasti,
- evidování a zajištění bezpečného návratu uprchlíků a vytvoření podmínek pro obnovu mírového soužití kosovských Srbů a Albánců v prostoru působení roty.

Rota zabezpečovala střežení a ochranu odloučených oblastí obývaných srbskou menšinou. Tým CIMIC se společně s nadací Člověk v tísni podílel na rekonstrukci školy v obci Hrlica (rok 1999). Ve prospěch sil KFOR a velitelství jižního křídla NATO (AFSOUTH) v Neapoli plnila úkoly také letecká transportní skupina (16 osob) s letounem An-26.

Skupina byla umístěna v chorvatském Splitu a přepravní povinnosti plnila na kombinovaných trasách do Prištiny, Skopje, Tirany, Sarajeva a Neapole s průměrným náletem do 70 hodin měsíčně. V květnu 2001 bylo rozhodnuto o dalším rozšíření účasti českých vojáků na 400 osob. Od 19. února 2002 plnil úkoly operace KFOR společný česko-slovenský kontingent v síle mechanizovaného praporu (500 osob).¹

KFOR II - Česko-slovenský prapor, od 2/2002, Kosovo, 2 400 příslušníků

V květnu 2001 bylo rozhodnuto o dalším rozšíření účasti českých vojáků v Kosovu na 400 osob. Téměř čtyři sta českých a sto slovenských profesionálů 1. česko-slovenského mechanizovaného praporu převzalo dnem 19. února 2002 prostor odpovědnosti (území o rozloze 120 km² a 42 km dlouhý úsek provinční srbsko-kosovské hranice). Prapor působil v sestavě mnohonárodní brigády STŘED společně s příslušníky 1. britského praporu, 2. britského praporu, norského praporu, švédského praporu a finského praporu. Dne 27. února se jižní prostor odpovědnosti společného praporu rozšířil o část převzatou od britského praporu (rozloha 248 km² a délka provinční hranice činila 51 km). K dalšímu rozšíření prostoru odpovědnosti došlo 28. března 2002, kdy se jeho severní část rozrostla o 187 km² a dalších 39 km srbsko-kosovské hranice. Prapor by v té době rozmístěn na čtyřech základnách, a to v Šajkovaci, Sekirači, Gazela Lines a Gate 3. Hlavním posláním českých a slovenských vojáků, působících ve společném mechanizovaném praporu v misi KFOR, je podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244 zajistit bezpečné a klidné prostředí pro všechna etnika a umožnit mírový a demokratický rozvoj společnosti. K hlavním úkolům patří nepravidelné prohledávací operace, kontrola propouštěcích míst, doprovod osob a automobilů, boj s organizovaným zločinem, zvládnutí demonstrací a nenadálých událostí, výcvik a dohled nad kosovským ochranným sborem a asistence UNMIK (United Nations Mission in Kosovo). Součástí činnosti česko-slovenského praporu v KFOR je i pomoc civilnímu obyvatelstvu při návratu k normálnímu životu a spolupráce s humanitárními organizacemi při obnově konfliktem poničeného území.

1. česko - slovenský prapor - působil v misi od února do října 2002

2. česko-slovenský prapor - začal v misi KFOR působit od října 2002 a svou misi ukončil v dubnu 2003. Za jeho činnosti došlo 15. prosince 2002 k převzetí dalších 12 km provinční

¹ *KFOR - mírová operace, 1999 - 2/2002, Kosovo, 980 příslušníků.*
<<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3709>>[cit. 2013-01-21]

hranice a přilehlých oblastí od švédského praporu. K tomu 15. ledna 2003 převzal prapor odpovědnost za město Podujevo a okolní osady.

3. česko-slovenský prapor - působil v misi KFOR od dubna 2003 do října 2003. Byl dislokován na základnách Šajkovac, Gazala Lines a v osadě Sekirača. Prostor odpovědnosti se opět rozšířil na 960 km² a délka provinční hranice pro patrolovací činnost se zvětšila na 112 km. Prapor plnil základní úkoly jako předchozí kontingenty. K dalším úkolům patřilo zabezpečení dodržování dohod týkajících se kosovského ochranného sboru – KPC (Kosovo Protection Corps), jeho intenzivní monitorování a podílení se na jeho transformaci a výcviku. Vojáci se také podíleli na prohledávacích operacích, jež byly zaměřeny na zajištění nelegálně držených zbraní a munice, na ochranu důležitých komunikací a na nelegální těžbu dřeva.

4. česko-slovenský prapor působil v misi od října 2003 do května 2004. Kromě praporu je kontingent Armády České republiky tvořen ještě národním zastoupením na velitelství KFOR, na velitelství mnohonárodní brigády STŘED v Prištině, v mnohonárodní dopravní rotě a v mnohonárodní rotě vojenské policie. Stále je součástí sestavy mnohonárodní brigády STŘED společně s kontingenty Velké Británie, Norska, Finska, Švédska a Irska. V druhé polovině března 2004 se příslušníci praporu kromě plnění standardních úkolů v misi podíleli na obnově klidu a pořádku při etnických násilnostech v prostoru jejich odpovědnosti. Střežili významné srbské pamětihodnosti. Doprovázeli autobusy přepravující srbské děti do škol, hlídkovali a monitorovali situaci v místech se smíšeným osídlením. Vojáci mírových sil KFOR, jejichž součástí je i česko-slovenský kontingent, tak zastavili dosud nejhorší vlnu etnického násilí od konce kosovského konfliktu v roce 1999.

5. česko-slovenský prapor - se v závěru roku 2004 (dnem 29. října 2004) účastnil reorganizace mnohonárodní brigády Střed (MNB-C). Nové struktury MNB-C byla přizpůsobena i podoba a činnost společného česko-slovenského praporu KFOR s nezbytným logistickým zabezpečením.

6. česko-slovenský prapor - vojáci 6. kontingentu začali působit v misi v prosinci 2004 (rotace ukončena 17. 12. 2004). Příslušníci praporu působili v nové struktuře Mnohonárodní brigády Střed (MNB-C). - Operace byla v dubnu 2005 velením NATO přejmenována na Joint Enterprise. Velitel 6. kontingentu byl zároveň zástupcem náčelníka štábu MNB-C pro operace.¹

¹ KFOR II - Česko-slovenský prapor, od 2/2002, Kosovo, 2 400 příslušníků. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/kfor-ii---cesko-slovensky-prapor--od-2-2002--kosovo--2-400->

2.1.2 Bosna a Hercegovina

V letech 1995 a 1996 působilo na území Bosny a Hercegoviny 865 českých vojáků v rámci sil IFOR. Český mechanizovaný prapor byl součástí kanadské brigády pod velením britské mezinárodní divize.

Na tuto misi v závěru roku 1996 navázala SFOR, kde se během pěti let vystříдалo 6 300 našich vojáků. Úkol českého praporu skončil v Bosně a Hercegovině v roce 2001.

Poslední skupina vojáků pak v zemi působila v letech 2004–2008 v rámci mise Evropské unie Althea - český kontingent v počtu asi 400 vojáků byl součástí uskupení pod velením Rakouska a odpovídal za ochranu velitelství v Tuzle.¹

2.1.3 Irák

V prosinci roku 2003 vystřídal příslušníky 7. polní nemocnice na území Iráku kontingent vojenských policistů Armády České republiky.² O jeho vyslání do mise pod názvem IZ SFOR (Iraqi Stabilisation Forces) rozhodla vláda České republiky svým usnesením č. 1031 ze dne 20. října 2003. Zapojení bylo následně schváleno i oběma komorami Parlamentu České republiky. Mise byla přejmenována na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1546 ke dni 19. července 2004 na Mnohonárodní síly pro Irák (Multi-National Force Iraq) - MNF-I.³

Mise 7. polní nemocnice v jihoirácké Basře (duben až prosinec 2003) bezprostředně navazovala na misi 6. a 11. polní nemocnice v Afgánistánu (duben až prosinec 2002). Na základě všech dostupných informací a statistik, ale i tvrzení zkušených veteránů, se jednalo o dosud nejnáročnější misi AČR v její novodobé historii.⁴

prislusniku-3711/> [cit. 2013-01-21]

¹ Bém, R.: *Češi už bojovali v Iráku, Afghánistánu i na Balkáně, zamíří teď do Afriky?*. online 2013-01-31] Dostupný z: WWW.: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/213241-cesi-uz-bojovali-v-iraku-afghanistanu-i-na-balkane-zamiri-ted-do-afriky>>[cit. 2013-02-20]

² http://www.transfuze-uvn.cz/mise_7_polni_nemocnice_v_iraku.html[cit. 2013-02-19]

³ *Kontingent Vojenské policie AČR Prosinec 2003 - Prosinec 2006, Irák, základna Shaibah*. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3713>>[cit. 2013-02-19]

⁴ <http://www.transfuze-uvn.cz/mise_7_polni_nemocnice_v_iraku.html>[cit. 2013-02-19]

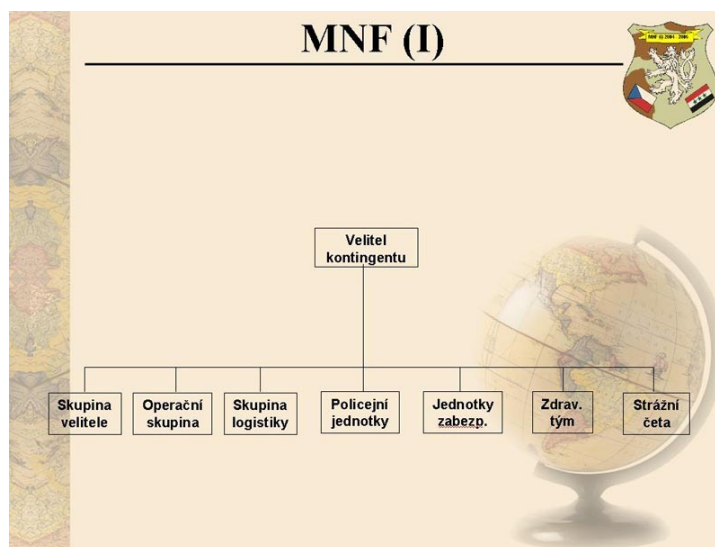
IZ SFOR a MNF-I

Kontingent Vojenské policie, čítal více než 80 osob, byl dislokován asi 25 km jihozápadně od města Basry na základně Shaibah. Hlavním úkolem vojenských policistů v Iráku bylo dohlížet na činnost místní policie, pomáhat při výcviku jejích příslušníků v Policejní akademii v Az-Zubayru a na policejních stanicích a podílet se na policejním zabezpečení divize. Přípravu místních policistů v Policejní akademii v Az-Zubayru zajišťovalo v osmitýdenních kurzech vždy 10 až 13 instruktorů české vojenské policie, 20 instruktorů britské civilní i vojenské policie, 4 instruktoři dánské vojenské policie a 3 italsí carabinieri. Dosud bylo vycvičeno několik tisíc iráckých policistů. Kromě této činnosti probíhal v Iráku pod plnou reží kontingentu Vojenské policie AČR výcvik instruktorů irácké policie, a to ve čtyřtýdenních kurzech.

Uskutečňoval se na logistické základně Shaibah a zahrnoval soubor přednášek a praktických zaměstnání, v nichž nechyběla střelecká příprava a služební zákroky. Každý běh byl organizován vždy pro 20 perspektivních policistů z přímého výkonu policejní služby. Další výcvikovou aktivitou kontingentu českých vojenských policistů bylo zajišťování kurzu instruktorů irácké dopravní policie. Čeští vojenští policisté se na území Iráku střídali ve tříměsíčních intervalech. Od března roku 2005 byl český kontingent navýšen o 6 příslušníků AČR, kteří se v Bagdádu zapojili do plnění úkolů v rámci mise MNSTC-I (Multi-National Security Transition Command in Iraq) a Výcvikové mise NATO v Iráku NTM-I (NATO Training Mission in Iraq). Hlavním úkolem byl výcvik skupin velitelského sboru, pomoc při výstavbě vojenské akademie, Centra výcviku, vzdělávání a doktrín a při budování a výstavbě bezpečnostních struktur v Iráku.¹

¹ <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3713>>[cit. 2013-02-19]

Obr. č. 3 Struktura kontingentu AČR

Zdroj: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/images/mise/mnf.jpg>>[cit. 2013-02-19]

Souhrnné informace k působení kontingentů VP v misích IZ SFOR a MNF-I na území Iráku

Doba působení: prosinec 2003 – leden 2007

Počet kontingentů: 12 v tříměsíčních rotacích

Místa působení: Logistická základna Shaibah (Šajíba), Policejní akademie v Az-Zubayru

Počet příslušníků kontingentu: cca 100 osob

Operační úkol: Příprava a výcvik iráckých policistů formou krátkodobých kurzů na Policejní akademii formou participace a v kurzech vedených pouze českými instruktory.

Kurzy: Střelecké přípravy, služebních zákroků, dopravní služby, zbrojířů, odhalování a dokumentace trestné činnosti, pohraniční policie aj.

Celkový počet iráckých policistů, na jejichž výcviku se podíleli čeští vojenští policisté: přes 12 000

Celkový počet iráckých policistů vycvičených ve výhradně českých kurzech: 1417

V Iráku se vystřídal cca 40 % vojenských policistů, někteří byli v této misi i třikrát.¹

¹ <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3713>>[online 2009-09-13]

2.1.4 Kuvajt

Trvalá svoboda - čeští vojáci působili v protiteroristické misi „Enduring Freedom“ od 9. března 2002. V té době byla v Kuvajtu nasazena 9. rota radiační, chemické a biologické ochrany (zkráceně rchbo). Ta byla v září téhož roku vystřídána 4. odřadem rchbo.

Další zhoršení situace v oblasti Perského zálivu mělo za následek posílení české jednotky. Od 1. února 2003 vzniká nejprve 1. český prapor a o měsíc později – posílením o slovenskou rotu – 1. česko-slovenský prapor radiační, chemické a biologické ochrany.

Jeho organizační strukturu tvořila rota chemické ochrany, rota radiační, chemické a biologické ochrany (slovenská), speciální zdravotnický odřad, rota velení a bojového zabezpečení, národní podpůrný prvek a skupina civilně-vojenské spolupráce (CIMIC). Prapor ukončil svou činnost 31. května 2003. Po tomto datu následovalo stažení vojáků, techniky a materiálu zpět do České a Slovenské republiky.¹

Obr. č. 4 Působení českých vojáků v protiteroristické misi Trvalá svoboda

Zdroj: **Marek, V.:** *Stopy v písku, čeští chemici a zdravotníci v Kuvajtu očima vojenského reportéra.* Avis, Praha, 2003. In: <<http://www.cbrn-liberec.army.cz/4mission/kuw1.html>> [online 2009-09-13]

¹ Marek, V.: *Stopy v písku, čeští chemici a zdravotníci v Kuvajtu očima vojenského reportéra.* Avis, Praha, 2003. In: <<http://www.cbrn-liberec.army.cz/4mission/kuw1.html>>[cit. 2013-02-19]

2.1.5 Kongo

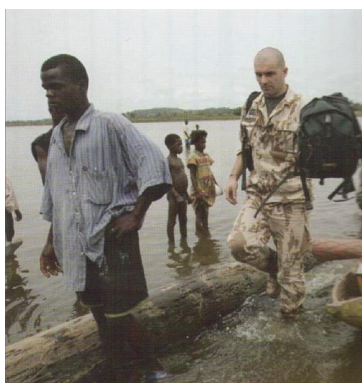
Obr. č. 5 Mírová mise v Kongu a děti z afrického kontinentu

Zdroj: Marek, J.: Krvavé mise OSN. Modré barety v pasti mezinárodní politiky. Nakladatelství XYZ, 2010. ISBN 987-80-7388-437-6. s. 175.

MONUC je nejdéle trvající mírová mise OSN v subsaharské Africe vytvořená na základě rezoluce Rady bezpečnosti č. 1279 v listopadu 1999. Úkolem bylo zajistit uplatňování dohod z Lusaky. Mise měla původně trvat do 1. března 2000, ale její mandát byl postupně prodlužován a doplňován podle vývoje aktuální bezpečnostní situace v místě působení.¹

Obr. č. 6 Major Leon Šoc (vojenský pozorovatel OSN) se zúčastnil mise MONUC v Kongu

Zdroj: Macková, E.: Konflikt v Demokratické republice Kongo. [online 2009-09-13]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.sekuritaci.cz/konflikt-v-democraticke-republice-kongo/>>[cit. 2013-02-19]

¹ Suchánek, J., Macková, E.: *Konflikt v Demokratické republice Kongo*. [online 2009-09-13]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.sekuritaci.cz/konflikt-v-democraticke-republice-kongo/>>[cit. 2013-02-19]

K základním úkolům MONUCu patřil dohled nad dodržováním příměří mezi místními nepřátelými skupinami povstalců a vládními vojsky. MONUC vykonává funkci určitého prostředníka při vzájemných jednáních a pomáhá při demilitarizaci a repatriaci vojáků ostatních států působících na území Konžské demokratické republiky. K novým úkolům patří podpora a pomoc při vytváření nových bezpečnostních složek státu.

MONUC se dále podílí na realizaci nejrůznějších projektů humanitárního charakteru. S ohledem na rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 1925 (2010), v níž je přesně stanoveno pověření mise OSN v Konžské demokratické republice (MONUSCO), MONUSCO v roce 2012 – Demokratická republika Kongo – 3 osoby z AČR.

2.1.6 Afghánistán (Helmand, Lógar, Wardag)

Nasazení AČR v Afghánistánu - stručné informace k nasazení Armády České republiky v Afghánistánu od dubna 2002 do roku 2008.

Stručný přehled k nasazení AČR v Afghánistánu 2002-2008:

- Operací na území Afghánistánu se AČR účastnila od dubna 2002, kdy zde postupně působily 6. a 11. polní nemocnice a polní chirurgický tým. V letech 2004 (březen až srpen) a 2006 (květen až listopad) působili v operaci Trvalá svoboda (Enduring Freedom, koaliční operace vedená USA) vždy 120 příslušníků 601. skupiny speciálních sil z Prostějova.
- Na mezinárodním letišti u Kábulu od roku 2004 působily pyrotechnické týmy AČR, specialisté řízení letového provozu a vojenští meteorologové. Od prosince 2006 do dubna 2007 AČR převzala velení jednotkám NATO na kábulském mezinárodním letišti a odpovídala za komplexní zabezpečení jeho provozu. Šlo o první působení AČR tohoto typu na území Afghánistánu.
- V roce 2005 AČR vyslala svůj kontingent do PRT pod vedením SRN ve Fajzabádu v provincii Badakšán na severovýchodě země, kde působila až do konce roku 2007.
- V lednu 2007 vláda rozhodla o posílení účasti AČR kontingentem polní nemocnice a protichemické jednotky v celkovém počtu do 100 osob s dislokací na základně ISAF na letišti v Kábulu s předpokladem působení do konce roku. Nasazení kontingentu polní nemocnice bylo prodlouženo do konce roku 2008.

- V sestavě britských sil od roku 2007 působí při speciálních úkolech na jihu Afghánistánu v provincii Helmand 35 příslušníků Útvaru speciálních operací Vojenské policie.
- V roce 2008 navyšuje ČR nasazení AČR v Afghánistánu na dvojnásobek a bude zde působit v celkovém počtu do 415 vojáků. Cílem je především navýšení účasti ČR při posilování stability a bezpečnosti země, a to zřízením samostatného českého PRT v počtu do 200 vojáků a 10 civilních expertů v provincii Lógar, kde doposud žádný z celkem 25 stávajících PRT sil ISAF nepůsobí (vlastní PRT je logickým vyústěním dosavadního působení v Afghánistánu, při kterém navíc AČR zúročí dosavadní zkušenosti, včetně působení v PRT Fajzabád). Pokračuje také nasazení kontingentu polní nemocnice a chemické jednotky v počtu do 100 osob a nasazení příslušníků Útvaru speciálních operací Vojenské policie v provincii Helmand v počtu 35 osob.¹

Mise ISAF (International Security Assistance Force) – Afghánistán 2011

Armáda České republiky působila v roce 2011 v misi ISAF na území Afghánistánu v prostoru dvou regionálních velitelství: RC-Capital (RC-C) a RC-East (RC-E).

RC-C – Kábul – v rámci RC-C působily na mezinárodním letišti Kábul (KAIA) tyto jednotky:

- jednotka CHBO v počtu 13 osob, jejímž hlavním úkolem je neustálé monitorování radiační, chemické a biologické situace ve prospěch sil ISAF;
- jednotka AMT (Air Mentoring Team) v počtu 19 osob, jejímž úkolem je podílet se na výcviku leteckého a pozemního personálu afghánských vzdušných sil na vrtulnicích Mi-24 a Mi-17;
- jednotka NSE (National Support Element) v počtu 61 osob, která zabezpečuje logistickou podporu pro všechny jednotky AČR v Afghánistánu;
- polní chirurgický tým (PCHT) v počtu 11 osob v rámci francouzské polní nemocnice;
- zastoupení na velitelstvích ISAF a KAIA v počtu 17 osob.

¹ *Nasazení AČR v Afghánistánu.* Dostupný z: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=11693>>[cit. 2013-02-19]

RC-E – v rámci RC-E působila ČR v provinciích Lógar, Paktika, Wardak a Nangarhar.

- **Provincie Lógar** – zde působil provinční rekonstrukční tým (PRT) na základně Shank u města Pol-e Alam v počtu do 300 vojáků a 12 civilních expertů – zaměstnanců Ministerstva zahraničních věcí. K jeho hlavním úkolům patřila podpora rozšiřování autority afghánské vlády v provincii Lógar, podíl na její stabilizaci, podíl na výcviku afghánských bezpečnostních sil, zabezpečení ochrany civilních expertů a podpora humanitárních a rekonstrukčních aktivit.
- **Provincie Paktika** – tady na základně Sharana působila vrtulníková jednotka v počtu do 100 osob, jejímž hlavním úkolem bylo zabezpečení letecké přepravy osob a materiálu. Jednotka ukončila svoji činnost 23. října a během listopadu a prosince se odsunula zpět do ČR.
- **Provincie Wardak** – zde plnila úkoly jednotka **OMLT** (Operational Mentoring and Liaison Team) v počtu do 54 osob. Jednotka byla dislokována na základně Soltan Kheyl a několika předsunutých základnách. K jejím hlavním úkolům patřilo mentorování štábních a taktických činností jednotlivých rot přiděleného praporu Afghánské národní armády (ANA). Druhou jednotkou působící v této provincii byla **Výcviková jednotka Vojenské policie** v počtu 12 osob, která zahájila činnost 21. března v Národním policejním výcvikovém centru NPTC Afghánské národní policie (ANP). Své úkoly plnila v sestavě mezinárodního týmu mentorů pod vedením Francie.
- **Provincie Nangarhár** – tady zahájilo 1. července plnění operačního úkolu Úkolové uskupení speciálních sil v počtu do 100 osob.¹

¹Účast AČR v mezinárodních zahraničních operacích a pozorovatelských misích v roce 2011. Dostupný z: WWW.:<<http://www.mise.army.cz/historie-misi/ucast-acr-v-mezinarodnich-zahranicnich-operacich-a-pozorovatelskych-misich-v-roce-2011-64363/>>[cit. 2013-02-19]

Obr. č. 7 Čeští vojáci v Lógaru

Autor: Jan Šulc, zdroj: Armáda ČR - Dostupný z: Bém, R.: *Češi už bojovali v Iráku, Afghánistánu i na Balkáně, zamíří teď do Afriky?*. online 2013-01-31]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/213241-cesi-uz-bojovali-v-iraku-afghanistanu-i-na-balkane-zamiri-ted-do-afriky/>>[cit. 2013-02-20]

Ukončení činnosti Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT) Lógar

31. ledna 2013 se na základně Shank konal slavnostní ceremoniál u příležitosti ukončení činnosti Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT) Lógar, který zde po pěti letech končí. Během této doby se v Lógaru vystříдалo deset vojenských kontingentů a pět týmů civilní části.¹

2.1.7 Aktuální mise AČR k 20. 2. 2013

- **Úkolové uskupení AČR ISAF**

- vzhledem k mezinárodním závazkům a k maximálnímu nárůstu schopností komplexního zabezpečení nasazených českých jednotek v misi ISAF v Afghánistánu bylo vytvořeno Úkolové uskupení AČR ISAF (dále jen ÚU AČR ISAF).

- **Afghánistán Lógar (ISAF)**

- český Provinční rekonstrukční tým působil v afghánské provincii Lógar v rámci mise NATO ISAF od 19. března 2008 do 31. ledna 2013.

¹ Danková, Z.: *Mise v Afghánistánu končí, „Naše úsilí nebylo zbytečné“ říká náměstek ministra obrany.* [online 2013-02-05]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.velkaepocha.sk/2013020520733/Nase-usili-nebylo-zbytecne-zhodnotil-cinnost-PRT-V.-Picek-prvni-namestek-MO.html>>[cit. 2013-02-19]

- **Afghánistán Wardak (OMLT ISAF)**

- 5. jednotka poradního a výcvikového týmu (OMLT - Operational Mentoring and Liaison Team) Úkolového uskupení AČR ISAF působí v afghánské provincii Wardak šest měsíců – od listopadu 2012 do dubna 2013.

- **Afghánistán Wardak (Vojenská policie, ISAF)**

- vojenští policisté z České a Slovenské republiky pomáhají vybudovat Afghánskou národní policii.

- **Kosovo (KFOR)**

- v současné době působí na velitelství KFOR 11 českých vojáků. Ti se v mezinárodním štábu podílejí na plnění operačního úkolu.

- **Somálsko (EU-NAVFOR - Atalanta)**

- vojenská operace má mandát k ochraně plavidel, která jsou součástí Světového potravinového programu (WFP). Ten zabezpečuje dodávky potravin a pomoc utečencům v Somálsku.

- **Sinaj (MFO - Multinational Force and Observers)**

- na základě žádosti Egypta a mezinárodní organizace dohlížející na dodržování bezpečnostních podmínek mírové dohody mezi Egyptem a Izraelem působí od listopadu 2009 tři důstojníci Armády České republiky v operaci MFO.

- **Bosna a Hercegovina (Althea - EUFOR)**

Cílem operace Althea je zachovat bezpečí a mír, ale mise má také přispět k většímu pokroku Bosny a Hercegoviny na cestě k evropské integraci a k potírání korupce a organizovaného zločinu.¹

- **Mise do Mali**

19. února 2013 Parlament České republiky schválil zapojení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v celkovém počtu do 50 osob na období od 1. dubna letošního roku na dobu 15 měsíců za účelem poskytnutí výcviku ozbrojeným silám Mali a poskytnutí ochrany silám zemí zapojených do mise Evropské unie v Mali. V první rotaci mise se zapojíme jednotkou na ochranu sil. Jejím úkolem bude ochrana velitelství mise Evropské unie v Bamaku. Na tomto úkolu se bude podílet společně s francouzskými a malijskými

¹ *Aktuální mise*. [online 2013-02-05]. Dostupný z: <<http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/default.htm>>[cit. 2013-02-21]

jednotkami.¹ Aktuální kalkulace finančních nákladů souvisejících se zapojením České republiky do mise dosahují pro letošní a příští rok částky mírně nad 135 mil. korun. Jejich financování bude zabezpečeno z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany.²

2.2 Psychologický debriefing a jeho fáze

Pojmy „**debriefing**“ (pochází z angl. *debrief* – podat hlášení). Jejich realizace se provádí bez nějakého formálního kontextu, spíše volnou formou, například posezení u ohně, u někoho na pokoji, či v kanceláři velitele.³

Debriefing se doporučuje realizovat s určitým časovým odstupem (cca 48 hodin) po události, ne hned bezprostředně po ní. Druhá časová hranice – dokdy ho realizovat není přesně stanovená. Pokud účastníci nějaké traumatizující události nemají možnost se svěřit se svými zážitky, přináší debriefing výsledky i po mnohých měsících či rocích od události. Debriefing svojí stavbou umožňuje, aby člověk se vrátil do reálného života a ne se utápěl v nepříjemných zážitcích.

Podstatou debriefingu je svěřit se ostatním se svými pocity, mluvit o tom, co se stalo, jak to všichni prožívali, jde o uvolnění „citové rozbušky“. Jako vedlejší účinek se dostavuje lepší sebepoznání, vzrůstající vnímavost vůči zážitkům druhých vojáků, hlavně pak dochází k uvolnění napětí a duševnímu vyrovnání (stabilizaci).⁴

Sedm úseků debriefingu

Použití otázek závisí na povaze události, čase, který od ní uplynul:

- 1) úvod – představení a stanovení pravidel,
- 2) úsek skutečností – Co se stalo? Kde jste byl, když se to stalo? Co jste tam dělal? Co jste měl za úkol?

¹ *Premiér Nečas: Mise v Mali bude nebojová, zaměřená pouze na výcvik.* [online 2013-02-19]. Dostupný z: <<http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Premier-Necas-Mise-v-Mali-bude-nebojova-zamerena-pouze-na-vycvik-263365>>[cit. 2013-02-20].

² *Premiér Nečas: Mise v Mali bude nebojová, zaměřená pouze na výcvik.* [online 2013-02-19]. Dostupný z: <<http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Premier-Necas-Mise-v-Mali-bude-nebojova-zamerena-pouze-na-vycvik-263365>>[cit. 2013-02-20].

³ Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu.* Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 58 -59.

⁴ Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu.* Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 58 -59.

- 3) úsek myšlenek – Co byla vaše první myšlenka, když se to stalo? A co vás napadlo potom?
- 4) úsek reakcí – Co jste pak dělal? Co jste dělal a jak jste se cítil, když to skončilo? Jaká byla první noc po události? A následující den? Jak reagovala vaše rodina a/nebo spolupracovníci?
- 5) úsek příznaků – Jaké to bylo po návratu? Pociťoval jste nějaké změny v chuti k jídlu, v množství spánku, v těle či prožívání?
- 6) úsek učení a přípravy – Jak daná událost změnila váš život a/nebo vašich blízkých? Co byste dělal jinak? Co byste dělal jinak? Co byste dělal stejně? Jak dnes rozumíte tomu, co se s vámi tehdy dělo?
- 7) úsek zakončení - konec sezení, dohoda, co bude dál, případná nabídka individuálních konzultací.¹

Autoři Hodgkinson a Stewart doporučují, jak by se měl zaručit kladný účinek debriefingu, protože v současné době je velice oblíbený.²

- Debriefing by se měl provádět jako součást krizově intervenčního programu.
- Při organizaci debriefingu by se mělo pečlivě vybrat složení skupiny.
- Debriefing by měli vést pouze zkušení odborníci (psychologové, lékaři).
- Debriefing by se neměl konat příliš brzy po události, nejdříve 48 hodin po ní.
- Debriefingová sezení by si neměla klást příliš vysoké cíle a neměla by být příliš krátká.
- Debriefing by se měl považovat jako součást posuzovacího postupu, který má vytipovat ohrožené jedince, jednak určit způsob, jak s těmito jedinci uzavřít pracovní spolupráci pro následnou spolupráci.³

¹ Vodáčková, D. a kol.: *Krizová intervence. Krize v životě člověka*. Praha, Portál, 2007. ISBN: 80-7367-342-8. s. 382-383.

² Hodgkinson, P. E., Stewart, M.: *Coping with Catastrophe. A Handbook of Post-Disaster Psychosocial Aftercare*. 2nd Ed.(1st. 1991), London and New York, Routledge, 1999. In: Vodáčková, D. a kol.: *Krizová intervence. Krize v životě člověka*. Praha, Portál, 2007. ISBN: 80-7367-342-8. s. 384.

³ Hodgkinson, P. E., Stewart, M.: *Coping with Catastrophe. A Handbook of Post-Disaster Psychosocial Aftercare*. 2nd Ed.(1st. 1991), London and New York, Routledge, 1999. In: Vodáčková, D. a kol.: *Krizová intervence. Krize v životě člověka*. Praha, Portál, 2007. ISBN: 80-7367-342-8. s. 384.

2.3 Pokyny, jak se chovat v případě zajetí

Vojáci, kteří slouží v zahraniční operaci, se může dostat do zajetí nebo může být i přes jednoznačný zákaz stanovený Ženevskou konvencí vzat jako rukojmí. Pro tyto případy je třeba se řídit základní informacemi odborníků a dodržovat pravidla chování.

Zajetí

Zajetí podle Ženevské a Haagské konvence, ale také na základě válečné tradice má každá válečná strana právo brát zajatce. Nakládání s nimi, jejich práva a povinnosti jsou zakotveny v mnoha mezinárodních úmluvách, s jejichž obsahem je vhodné se před výjezdem do mise detailně seznámit. Podle mezinárodních úmluv je zajatý voják povinen říci protivníkovi pouze své jméno, hodnost a číslo, pod kterým jej ozbrojená síla registruje. Pobyt v zajateckém táboře a jeho podmínky jsou také přesně definovány. Zajatec nesmí být, kromě běžné činnosti související s chodem zajateckého tábora (či jiného k tomuto účelu určeného zařízení), využíván jako pracovní síla, nesmí být urážen, ponižována lynčován. Trestán smí být pouze kázeňsky, ne snižováním stravních dávek apod.¹

K základním pravidlům chování při zajetí je nepropadnout panice. Nebývá obvyklé, že bezprostředně po zajetí následuje výslech. Úkolem všech „vězňů“ je předem zlomit zajatcovu vůli tak, aby nekladl odpor a byl co nejsdílnější. Často je zajatec izolován, je na různě dlouhou dobu uzavřen obvykle do prázdné místnosti, bez přístupu světla a zvuku, ponechán jen svým představám a nejistotě.

Rostoucí napětí a úzkost mu podlamují jeho vůli. Dalším velmi efektivním způsobem jak zničit sebedůvěru zajatce je odebrání tkaniček nebo celých bot – bosý člověk je více bezradný. V takových případech je důležité snažit se za každou cenu odpoutat své myšlenky od nepříznivé situace a zaměřit pozornost na cokoliv jiného. Lidé, kteří zajetí prožili, vyprávějí, že hráli ve své mysli sami se sebou šachy, počítali mouchy na stropě, chlupy na rukou apod. Tato na první pohled iracionální a pošetilá činnost však výrazně snižuje pocit napětí, pomáhá odvrátit paniku a propadnutí smutku či strachu.²

¹ Štrobl, D.: *Jak se chovat v případě zajetí*. In: Majer, P.: Armáda České republiky a zahraniční mise. Praha: MO ČR AVIS, 2003. ISBN 80-7278-183-9.

² Štrobl, D.: *Jak se chovat v případě zajetí*. In: Majer, P.: Armáda České republiky a zahraniční mise. Praha: MO ČR AVIS, 2003. ISBN 80-7278-183-9.

Rukojmí

Voják v současné době nemůže spoléhat pouze na regulérní zajetí protivníkem, ale může se stát rukojmím vojenské, polovojenské či teroristické skupiny. Potom nelze očekávat respektování mezinárodních úmluv, proto je nutné se na tuto situaci připravit.

Rozlišují se čtyři typy únosců:

- amatéři,
- profesionálové,
- psychicky narušené a patologicky strukturované osobnosti,
- političtí nebo náboženští fanatici.

Protože se může jednat o polovojenskou či teroristickou skupinou, která je co do techniky boje a používání moderních technologií na vysoké profesionální úrovni, ale založením to budou náboženští fundamentalisté, takže zde mohou být zastoupeni únosci ze 4 skupin.

Únos provedený profesionální, pragmaticky uvažující skupinou znamená nejbezpečnější možnost. Je zde menší riziko nepředvídatelného chování. Pro tyto únosce mají rukojmí cenu pouze jako živí, není jejich hlavním cílem je zabít. Nejnebezpečnější jsou však fanatici, protože jejich cílem není výměna rukojmích za požadovaný ústupek, ale především vyvolání velkého dojmu u cílové skupiny.

Podmínky pro propuštění jsou tedy většinou nereálné, únosci neočekávají jejich splnění (například totální odzbrojení, propuštění všech zajatých spolubojovníků, odchod armády z dané oblasti apod.)

Pravidla pro chování rukojmí jsou obecná:

zbytečně neprovokovat a velmi obezřetně sledovat nálady vězňů,
doporučuje se maximálně spolupracovat a hrát o čas,
pokusit se s některým z vězňů o sblížení.

Obě okolnosti, jak zajetí pravidelnou armádou, tak role rukojmího znamenají krajní psychickou zátěž. Dlouhotrvající strach o život a zdraví, nejistota spojená s chováním vězňů, eliminace od informací a další vlivy znamenají dlouhodobý zásah do osobnosti každého člověka. Je třeba říci, že dodržení uvedených pravidel není nikdy zárukou

úspěšného návratu, může jistě zvýšit naděje na přežití. Nejdůležitějším společným znakem těch, kdo přežili útrapy spojené s dlouhodobým zajetím, byla očekávání a vůle žít.¹

Autoři M. Gottwaldová a M. Znojivová uvádějí ve své publikaci Obrana vojenského profesionála proti stresu zásady pro rukojmí, které uvádím v Příloze č. 2.

2.4 Návrat z mise a přechod do civilního života, adaptace

Ministerstvo obrany se pečlivě stará o účastníky zahraničních misí nejen během působení v misích a po návratu, ale snaží se jim pomoci i po skončení jejich služebního poměru. Takovou pomoc představuje například příplatek za službu v zahraničí či další finanční zvýhodnění v oblasti výsluh. Je samozřejmostí zdravotní a psychologická péče.

Ihned po návratu z mise je veteránům poskytována mimořádná preventivní rehabilitace. Každý válečný veterán dostane od odboru mimoresortní spolupráce ministerstva obrany osvědčení, průkaz válečného veterána a čestný pamětní odznak „Válečný veterán České republiky“. Jedná se nejen o vojáky či vojenské policisty, ale i o příslušníky Policie ČR. Ministerstvo obrany není jediné, které mise zabezpečuje, ale je jediné, které se stará o válečné veterány. V současnosti je evidováno asi pět tisíc válečných veteránů, kteří již nejsou ve služebním poměru.

Péče o tyto veterány je limitována legislativně, finančně a kapacitně. Systém péče je nastavený pro 2 000 druhoválečných veteránů, proto je nelze využívat pro 15 000 novodobých válečných veteránů. Bohužel nebude možné poskytovat výhody všem veteránům, ale bude třeba se zaměřit hlavně na ty, kteří to nejvíce potřebují. Například ty, jimž účast v misi trvale poškodila zdraví.

Resortní předpisy umožňují válečným veteránům, aby i po skončení služebního poměru mohli být ošetřeni ve vojenských zdravotnických zařízeních. Každé tři roky má možnost válečný veterán požádat o ozdravný pobyt (v zařízeních provozovaných příspěvkovou organizací Volareza).

Po dosažení důchodového věku mohou veteráni každý rok žádat o příspěvek na lázně či rekreaci. Podmínkou pro podání žádosti je to, aby mu starobní či plný invalidní důchod vyplácel Vojenský úřad sociálního zabezpečení. V praxi to může být i tehdy,

¹ Štrobl, D.: *Jak se chovat v případě zajetí*. In: Majer, P.: Armáda České republiky a zahraniční mise. Praha: MO ČR AVIS, 2003. ISBN 80-7278-183-9.

pokud voják neodešel do starobního důchodu z armády, ale při odchodu mu bylo vyplaceno odchodné či výsluha (tj. po minimálně 15 letech služby). Pro veterány jsou vybudovány domovy péče o válečné veterány (v Bílém Kříži v Karlových Varech, ve vojenských nemocnicích v Praze či Olomouci). Další volné kapacity přibýly v ÚVN v Praze, Domov pro válečné veterány.¹

Obr. 8 Domov pro válečné veterány v ÚVN v Praze

Zdroj: Výroční zpráva ÚVN Praha za rok 2011. Dostupný z: WWW.: <http://www.uvn.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=48&Itemid=1178&lang=cs>[cit. 2013-08-24]

Domov je určen pro válečné veterány, kteří jsou držitele osvědčení podle zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech – a jejich manželky či družky, jejichž zdravotní stav nevyžaduje trvalou péči, a kteří jsou schopni se o sebe postarat. V DPVV² je poskytováno bydlení, strava a služby spojené s pobytem (pomoc při oblékání, osobní hygieně, přípravě a podávání stravy). Klienti se podílí na úhradě nákladů na bydlení, stravu a služby s pobytem spojené, výše a způsob úhrady jsou stanoveny vyhláškou č. 191/2005 Sb.

DPVV byl v roce 2011 rekonstruován, disponuje 7 jednolůžkovými pokoji a jedním dvoulůžkovým pokojem. Všechny jsou vybavené kuchyňským koutem a příslušenstvím.

¹ Poláková, P.: *Péče o novodobé válečné veterány*. A report:2011, č. 2 ISSN 1211- 801X. s. 20-21.

² DPVV – Domov pro válečné veterány

V roce 2011 bylo v DPVV umístěno 8 válečných veteránů. Hospitalizace válečných veteránů je možná také na všech lůžkách akutní péče, dále na lůžkách následné ošetrovatelské péče a léčebny dlouhodobě nemocných.³

Avšak hlavní myšlenkou je ale udržet veterány doma, tedy tam, kde se cítí nejlépe. Novinkou v péči o válečné veterány je pomoc při jejich uplatnění na trhu práce. Právě o ni volali nejvíce představitelé sdružení válečných veteránů. Z tohoto důvodu iniciovalo ministerstvo obrany změnu v oblasti evropských fondů. Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě této intervence zařadilo válečné veterány mezi skupinu osob, která je ohrožena sociálním

Projekt pro novodobé válečné veterány podporovaný z Evropského sociálního fondu - Operační program lidské zdroje a nezaměstnanost, Oblast podpory 3.3. Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce, výzva č. 61.

Výše podpory: 30 mil. Kč (z toho 15 % ze státního rozpočtu, zbytek příspěvek z ESF)

Délka projektu: 1. červenec 2011 až 30. červen 2014 (3 roky)

Cílem projektu: je pomoc válečným veteránům s návratem do civilního života, uplatnění válečných veteránů na trhu práce.

Projekt má za úkol zlepšit postavení válečných veteránů, kteří již nejsou ve služebním poměru, na trhu práce a jejich další začleňování do civilního života po odchodu do zálohy. Jeho úkolem je doplnit stávající systém opatření, které resort obrany a respektive stát realizuje ve prospěch bývalých či právě propouštěných vojáků z povolání, kteří se účastnili zahraničních misí či operací. Vedle pracovního poradenství jsou to služby psychologické poradny k odstranění rizik sociálního vyloučení, které přímo či nepřímo souvisí s účastí v místech zvýšeného ohrožení života či s dlouhodobou odloučeností od rodiny.

Hlavní část projektu tvoří služby v oblasti: pracovního poradenství, rekvalifikací a mapování pracovních příležitostí pro válečné veterány mimo činnou službu.

Projekt by tak završil vizi komplexní péče o válečné veterány poskytovanou Ministerstvem obrany.

Projekt se bude skládat z následujících činností a klíčových aktivit:

- oslovení a výběr kandidátů do cílové skupiny,
- seminář k možnostem uplatnění na trhu práce,

³Výroční zpráva ÚVN Praha za rok 2011. Dostupný z: WWW.: <http://www.uvn.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=48&Itemid=1178&lang=cs>[cit. 2013-01-21]

- pracovní diagnostika a další pracovní poradenství,
- obecný modul individuálního poradenství,
- psychologická podpora,
- individuální doplňování kvalifikace klientů – rekvalifikace,
- vytvoření systému průběžného vyhodnocování a modifikací rekvalifikací,
- zprostředkování práce a spolupráce s potencionálními zaměstnavateli.

Celkem bude zřízeno sedm poradenských center pro válečné veterány se sídly v Praze, Brně, Olomouci, Ostravě, Českých Budějovicích, Plzni a Pardubicích.

Cílovou skupinou jsou váleční veteráni - účastníci zahraničních misí, tedy vojáci, kteří byli propuštěni nebo jsou propouštěni ze služebního poměru a minimálně jeden měsíc byli nasazeni v místě ozbrojeného konfliktu nebo v zahraniční misi. Z příložené Analýzy cílové skupiny vyplývá, že se jedná o skupinu minimálně 1.500 osob. Do cílové skupiny nebudou zahrnuti klienti žijící či pracující v Praze.¹

¹ *Začleňování válečných veteránů do civilního života s důrazem na uplatnění na trhu práce.* [on line 2011-07-15]. Dostupný z: <<http://www.esfcr.cz/projekty/zaclenovani-valecnych-veteranu-do-civilniho-zivota-s-durazem>>[cit. 2013-01-21]

3 Shrnutí, návrhy na zlepšení

3.1 Vyhodnocení účinnosti naší účasti v misích

Přestože nemáme tanky, nemáme děla, nemáme stíhačky a přece jsme pro Severoatlantickou alianci přínosem. Je to díky naší aktivní účasti v zahraničních misích. Není sice dost peněz pro AČR, Česká republika si nemůže dovolit všechno, ale životy v zahraničních misích nasazuje stejně jako ostatní země NATO.

Vojáci, kteří se vrací z misí, získávají skutečné bojové zkušenosti.

Česká republika patří v oblasti stabilizace Afghánistánu k dlouhodobě aktivním členům v civilní i vojenské oblasti. V letech 2010 až 2012 se ČR koncentrovala na tři základní priority svého působení v Afghánistánu. Jednalo se o budování institucí, podporu dobrého vládnutí a vlády práva, dále o rekonstrukci a rozvoj a také o posilování bezpečnosti.¹

Náklady na zahraniční mise v roce 2010 byly 2,1 miliardy korun.² V roce 2011 náklady na zahraniční mise činily 1 809 587 tis. Kč.³ Náklady na zahraniční mise v roce 2013 budou 1,6 miliardy korun, o rok později (2014) pak asi 1,3 miliardy korun.⁴ V roce 2009 - 2,32 mld. Kč.⁵

¹ *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 2012.* [on line 2010-04 04]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/perspektivy-cr-stabilizace-afghanistan-2883.html#!>>[cit. 2013-02-20]

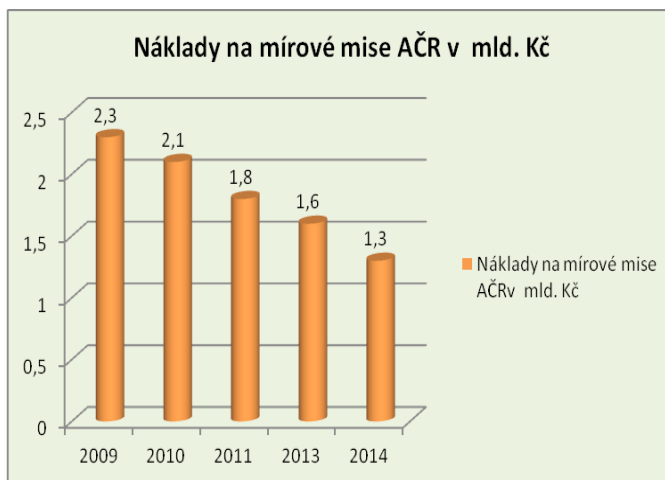
² <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zahranicni-mise-staly-loni-ceskou-armadu-pres-dve-miliardy-207269>. > [cit. 2013-02-20]

³ <<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051216.htm>

⁴ *Sněmovna: Česko stáhne většinu vojáků z Afghánistánu.* [on line 2012-06-12]. Dostupný z: WWW.: <http://www.lidovky.cz/poslanecka-snemovna-schvalila-plan-armadnich-misi-do-afghanistanu-zamiri-mene-vojaku-ga8-/zpravy-domov.aspx?c=A120612_170416_ln_domov_jkz>[cit. 2013-02-20]

⁵ *Zahranční mise stály loni armádu skoro tři miliardy, nejvíce spolkl Afghánistán.* [on line 2010-09-08]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.novinky.cz/domaci/210857-zahranicni-mise-staly-loni-armadu-skoro-tri-miliardy-nejvice-spolkl-afghanistan.html>>[cit. 2013-02-20]

Graf č. 1 Náklady na mírové mise AČR v mld. Kč

Zdroj: Vlastní graf

Pozn. Údaje roku 2012 nejsou vůbec dostupné, odhad byl 1,5 mld., toto bylo pravděpodobně překročeno, rok 2013 a 2014 je pouze odhad.

Všichni účastníci jednodenního semináře „*Historická zkušenost – cesta k odpovědnosti*“, který se konal v loňském roce a který byl věnován problematice nasazování českých a československých vojsk v zahraničí, se shodli na tom, že pro českou armádu i celou ČR mají vojenské mise, kterých se naši vojáci účastnili po roce 1989, obrovský význam.¹

¹ Halada, A.: *Seminář v Senátu: vojenské mise zvýšily úroveň české armády*. [online 2012-05-15]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/seminar-v-senatu:-vojenske-mise-zvysily-uroven-ceske-armady-68833/>>.[cit. 2013-02-23].

3.2 Vlastní zkušenosti z pobytu v misích

Zatím ve své profesní praxi jsem se zúčastnil 3 mírových misí a to:

a) I. mise: KFOR Operace NATO "Joint Guardian" (Společný strážce), Kosovo

Působení: červenec 2001- únor 2002

Působil jsem v EOD týmu, pyrotechnická četa

Vykonával jsem funkci řidiče pyrotechnického vozidla

Náplň mé práce: zneškodňování nevybuchlé munice a nalezené munice

b) II. mise: IZ SFOR - Irák

Působení: 2005, září - prosinec

Působil jsem ve funkci staršího inspektora vojenské policie

Náplň mé práce:

- výcvik tamní policie
- doprovod konvojů Irák-Kuvajt

c) III. mise: Kosovo- KFOR – úkolové uskupení

Působení: 2011, červen – říjen 2011

Působil jsem ve funkci staršího inspektora vojenské policie

Náplň mé práce:

- střežení základny a majetku AČR,
- doprovody konvojů s majetkem, který se odsouval do ČR.

Práce v misích je velice náročná, člověk musí být fyzicky a psychicky zdatný. Je možné se setkat se střevními problémy, například v Iráku se vyskytují nebezpeční živočichové např. v Iráku. V Iráku jsme působili na britské základně a srovnám-li práci českých a britských účastníků, Britové jsou jednostranně směřovaní, naši vojáci naopak spíše víceúčelově použitelní.

V Iráku jsou velmi specifické klimatické podmínky, je to velká zátěž pro organismus, v noci je velká zima a přes den dosahují extrémní teploty až 50 stupňů. Volný čas jsme trávili sportem (volejbal, petang - francouzská hra). Velmi dobrá byla spolupráce se Slováky. V Iráku působili Američané (Hispanci, Kubánci, Mexikánci atd.), za působení v mírových misích občanství mají snazší možnost získat občanství v USA.

Co se týče našich vojenských lékařů, jejich odbornost je vyšší než třeba odbornost Britů, mají velmi dobrou pověst. Snaží se například zachránit končetinu tím, že ji léčí. Britové přistupují ke „snazším“ zákrokům, končetinu amputují.

Nepříjemné zážitky, s kterými jsem se za svého působení setkal, byly raketové útoky na základnu- v Iráku. Součástí naší pomoci bylo i zajištění bezpečí místních obyvatel, humanitární pomoc- rozvoz potravin, léků, pomůcek do školy. Práce v misích je velmi zajímavá, avšak velmi nebezpečná.

Ze svého působení ve vojenských misích přikládám své fotografie. – (Viz příloha č. 5).

3.3 Význam zahraničních misí pro ČR a zhodnocení jejich úspěšnosti

Co tedy vlastně ČR přináší účast jejích vojáků v mírových misích OSN ale i dalších mírových operacích?

Podle ankety nadace Člověk v tísni, *Jak politici hodnotí českou účast v zahraničních misích* z roku 2001, vyplynulo, že politici většinou chápali účast českých vojáků na zahraničních jako jeden ze způsobů prosazování národních zájmů ČR ve válkou destabilizovaných regionech. Účast všech vojáků v mírových kontingentech, přispívá k uklidnění situace, což následně umožní nějaké politické řešení. Jakákoliv naše účast v v mírových misích přispívá k posílení dobrého jména České republiky a připraví předpoklady pro ekonomickou spolupráci s tou danou zemí, což není vždy efektivně využíváno.

Účastníci jednodenní konference o působení české armády v zahraničních misích, kterou na jaře roku 2005 uspořádalo Informační centrum o NATO spolu s Liberálně-konzervativní akademií CEVRO, se například shodli na tom, že působení českých vojáků v zahraničních misích zvyšuje prestiž země.

Z výše uvedených skutečností je patrné, že čeští politici při hodnocení působení českých vojáků v zahraničních misích vesměs akcentují specifické národní zájmy ČR spíše než zájmy univerzální, obsažené v Chartě OSN. Z jiné ankety provedené v řadách účastníků misí a mezi generalitou AČR vyplývá, že bývalí účastníci misí a české armádní špičky spíše oceňují schopnost českých vojáků fungovat v mnohonárodnostním prostředí

misí na udržení míru a z toho plynoucí cenné zkušenosti (například přímou zodpovědnost za své a cizí životy). Zkušenosti získané během misí OSN mohou také být podle představitelů AČR efektivně zužitkovány v akcích NATO, jak tomu bylo například v případě využití zkušeností z mise UNPROFOR v následné činnosti českých jednotek v rámci operací IFOR a SFOR v bývalé Jugoslávii.¹

Zkušenosti získané během misí navíc podle představitelů AČR zvyšují schopnost české armády zajišťovat bezpečnost.²

Hodnocení úspěchu misí lze hodnotit na základě některých kritérií:

- rozsah mandátu a jeho naplnění,
- přispění mise při uklidnění násilí a zlepšení bezpečnostní situace v zemi,
- jak účinná je pomoc při budoucím směřování země,
- vliv mírové operace na místní obyvatelstvo,
- do jaké míry je mise schopná reflektovat příčiny konfliktu.

Autor Murphy pohled na problematiku hodnocení mírových operací objasňuje vzrůstem jejich složitosti. V případě tradičního peacekeepingu bylo poměrně lehké posoudit, zda bylo dodrženo dlouhodobé příměří, u ostatních mnohem komplexnějších misí si nelze zjistit, co je vlastně absolutním úspěchem.³

¹ Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580>>[cit. 2013-01-21].

² Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580>>[cit. 2013-01-21].

³ Murphy, R.: *UN Peacekeeping in Lebanon, Somalia and Kosovo*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 2007. 392 s. ISBN 978-0-521-11444-8.

Závěr

Zapojení českých vojáků do mírových operací má již dvacetiletou tradici. Její počátky sahají až k závěru roku 1990 a pokračují nepřetržitě do současnosti. V roce 2005, kdy se AČR stala plně profesionálním vojskem, se její příslušníci účastnili pěti zahraničních operací na území Afghánistánu, Bosny a Hercegoviny, Iráku, Kosova a Pákistánu.¹Ačkoliv někteří odborníci zaujímají k problematice mírových operací skeptický postoj, mise zůstávají jedinečným prostředkem k udržení světového míru a bezpečnosti.

Cíl udržet i nastolit mír bývá v naprosté většině případů formulován přímo v mandátech misí. V případě, že mandát mise je definován úzce a specificky, je větší pravděpodobnost, že bude úspěšně vykonán. To ovšem ještě neznamená, že operace přispěje ke stabilizaci situace v zemi v dlouhodobém časovém úseku.

Pokud jde o změny v povaze, mírové operace se přeměnily na komplexní, dynamické a relativně nebezpečné činnosti. Tyto operace mají tyto charakteristické znaky:

- nejsou svázány pouze s vojenským mandátem (zahrnují celou řadu nevojenských činností (civilní aspekty mise),
- jsou velmi komplexní (mají široký mandát, kdy zahrnují celou řadu úkolů: obnovu civilní správy, ekonomickou rekonstrukci, udržování veřejného pořádku, zajišťování humanitární pomoci pro obyvatelstvo, atd.),
- vystupují mnohem aktivněji při řešení konfliktů, neomezují se pouze na udržování stávajícího stavu),
- jsou mnohem větší a početnější (dříve u tradičního peace - keepingu byl celkový stav vojenského personálu do 7 tis. osob, dnes počty vojsk u těchto operací překračuje desítky tisíc osob.
- podílí se na nich mnoho účastníků, jako jsou mezinárodní organizace mezivládní a nevládní povahy, včetně humanitárních organizací a mezinárodních finančních institucí,

¹[PDF] *Česká republika a její profesionální armáda - Ministerstvo obrany*. Dostupný z: <www.army.cz/images/id_7001_8000/7401/cr.pdf>[cit. 2013-02-20]

- disponují mnohem širším oprávněním k použití ozbrojené síly, jež se neomezuje pouze na pouhou sebeobranu. Příslušníci mise mohou použít ozbrojenou sílu v případech, když někdo brání v plnění mandátu mise.¹

Slov generálmajora v záloze Josefa Šíby vypovídají vše: „*Armáda České republiky rozhodně není jedinou ani hlavní silou působící v mírových operacích, ale za krátkou dobu svého působení v nich získala nemálo zkušeností. Může se těšit z mnohých úspěchů, je uznávaná mezi partnery a dovoluji si říci, že má i prestižní postavení. Jsem rád, že jsem měl možnost se na tom podílet.*“²

¹ Fuchs, J.: *Mezinárodní humanitární právo*. 1. vydání. Praha: MO AVIS, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7278-424-0. S. 177-178.

² Šíba, J.: *Bosna - Ze vzpomínek generálmajora v záloze Josefa Šíby, v době operace Joint Guard náčelníka sekce bojové přípravy - Generálního štábu AČR*. Dostupný z: WWW.: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=1603>>[cit. 2013-02-20]

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

1. Čírtková, L. *Policejní psychologie*. 4. vydání. Praha: Portál. 2004. 256 s. ISBN 80-7178-931-3.
2. Eichler, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2.
3. Fuchs, J.: *Mezinárodní humanitární právo*. 1. vydání. Praha: MO AVIS, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7278-424-0.
4. Gottwladová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. Bez ISBN.
5. Poláková, P.: *Péče o novodobé válečné veterány*. A report:2011, č. 2 ISSN 1211-801X.
6. Soušek, T.: *Jak se rodí pozorovatelé*. A-Report. 2006, č. 11. ISSN 1211-801X.
7. MO ČR, Agentura vojenských informací a služeb: *Vojenská strategie České republiky*, 2004, ISBN 80-7278-235-5.
8. Zůna, J.: *NATO - operace na podporu míru*. Brno: Vojenská akademie, 2002. ISBN 80-85-960-37-0.
9. Waisová, Š: *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Aleš Čeněk, Plzeň. 2005. ISBN 80-86898-33-4.
10. Bureš, O.: *Mírové operace OSN v postbipolárním světě – méně znamená více*, *Mezinárodní vztahy*, 2003, ročník 41, č. 3, s. 38-39. ISSN 0323-1844.
11. Dančák, B., Fiala, P., Hloušek, V. (eds.): *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2005.
12. Majer, P.: *Armáda České republiky a zahraniční mise*. Praha: MO ČR AVIS, 2003. ISBN 80-7278-183-9.
13. Marek, J.: *Modré barety v pasti mezinárodní politiky*. Nakladatelství XYZ, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7388-437-6.
14. Marek, J.: *Krvavé mise OSN. Modré barety v pasti mezinárodní politiky*. Nakladatelství XYZ, 2010. ISBN 987-80-7388-437-6.

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ

1. Murphy, R.: *UN Peacekeeping in Lebanon, Somalia and Kosovo*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 2007. 392 s. ISBN 978-0-521-11444-8.

Internetové české zdroje

1. *Začleňování válečných veteránů do civilního života s důrazem na uplatnění na trhu práce*. [on line 2011-07-15]. Dostupný z: <http://www.esfcr.cz/projekty/zaclenovani-valecnych-veteranu-do-civilniho-zivota-s-durazem> [cit. 2013-01-21]
2. Výroční zpráva ÚVN Praha za rok 2011. Dostupný z: WWW.: http://www.uvn.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=48&Itemid=1178&lang=cs [cit. 2013-01-21]
3. *Historie zahraničních misí*. [on line]. Dostupný z: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3699> [cit. 2013-01-14].
4. www.army.cz [cit. 2013-01-14]
5. OBSE. [online]. Dostupný z: WWW.: http://www.mzv.cz/mission.vienna/cz/organizace_v_pusobnosti_mise/obse/index.html [cit. 2013-01-14]
6. Bureš, O., Dušková, L.: *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN*. [online]. Dostupný z: WWW.: <http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=17481&xsekce=23580> [cit. 2013-01-21].
7. *Mírové operace OSN*. [on line]. Dostupný z: WWW: <http://www.osn.cz/osn-cr/proskoly/?i=333> [cit. 2013-01-14]
8. [http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/projekty/pribehy_pomoci/nekdy_je_treba_prekroci_hranice_a.html](http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/projekty/pribehy_pomoci/nekdy_je_treba_prekrocit_hranice_a.html) [cit. 2013-01-09]
9. www.army.cz [cit. 2013-01-14]
10. Šíba, J.: *Bosna - Ze vzpomínek generálmajora v záloze Josefa Šíby, v době operace Joint Guard náčelníka sekce bojové přípravy - Generálního štábu AČR*. Dostupný z: WWW.: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=1603> [cit. 2013-02-20]

11. [PDF] *Česká republika a její profesionální armáda - Ministerstvo obrany*. Dostupný z: <www.army.cz/images/id_7001_8000/7401/cr.pdf>[cit. 2013-02-20].
12. Výroční zpráva ÚVN Praha za rok 2011. Dostupný z: WWW.: <http://www.uvn.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=48&Itemid=1178&lang=cs>[cit. 2013-01-21]
13. Halada, A.: *Seminář v Senátu: vojenské mise zvýšily úroveň české armády*. [online 2012-05-15]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/seminar-v-senatu:-vojenske-mise-zvysily-uroven-ceske-armady-68833/>>[cit. 2013-02-23].
14. Marek, V.: *Stopy v písku, čeští chemici a zdravotníci v Kuvajtu očima vojenského reportéra*. Avis, Praha, 2003. In: <<http://www.cbrn-liberec.army.cz/4mission/kuw1.html>>[cit. 2013-02-19]
15. *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 2012*. [on line 2010-04 04]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/perspektivy-cr-stabilizace-afghanistan-2883.html#!>> [cit. 2013-02-20]
16. <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zahranicni-mise-staly-loni-ceskou-armadu-pres-dve-miliardy-207269>> [cit. 2013-02-20]
17. <<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051216.htm>>
18. *Sněmovna: Česko stáhne většinu vojáků z Afghánistánu*. [on line 2012-06-12]. Dostupný z: WWW.: <http://www.lidovky.cz/poslanecka-snemovna-schvalila-plan-armadnich-misi-do-afghanistanu-zamiri-mene-vojaku-ga8-/zpravy-domov.aspx?c=A120612_170416_ln_domov_jkz>[cit. 2013-02-20]
19. *Zahraniční mise stály loni armádu skoro tři miliardy, nejvíce spolkl Afghánistán*. [on line 2010-09-08]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.novinky.cz/domaci/210857-zahranicni-mise-staly-loni-armadu-skoro-tri-miliardy-nejvice-spolkl-afghanistan.html>>[cit. 2013-02-20]
20. *KFOR II - Česko-slovenský prapor, od 2/2002, Kosovo, 2 400 příslušníků*. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/kfor-ii---cesko-slovensky-prapor--od-2-2002--kosovo--2-400-prislusniku-3711/>> [cit. 2013-01-21]
21. http://www.transfuze-uvn.cz/mise_7_polni_nemocnice_v_iraku.html[cit. 2013-02-19]

22. *Kontingent Vojenské policie AČR Prosinec 2003 - Prosinec 2006, Irák, základna Shaibah.* Dostupný z: WWW.: <<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3713>>[cit. 2013-02-19]
23. *Ročenka MO ČR 2011.* [online]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?pgid=217>> [cit. 2013-01-14] s. 45.
24. *Typické příznaky posttraumatické stresové poruchy.* [on line]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2605>> [cit. 2013-01-14]
25. Kulísková, O.: *Neurotické poruchy vyvolané stresem a somatoforní poruchy – etiologie, diagnostika a terapie.*[on line]. Dostupný z: WWW.: www.solen.sk/index.php?page=pdf_view&pdf_id=1348&magazine_id=3> [cit. 2013-01-14]
26. Holá, M.: *Posttraumatická stresová porucha.* [on line 2010-03-03]. Dostupný z: WWW.: <<http://trauma.zdrave.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>> [cit. 2013-01-14]
27. Suchánek, J., Macková, E.: *Konflikt v Demokratické republice Kongo.* [online 2009-09-13]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.sekuritaci.cz/konflikt-v-demokratice-republice-kongo/>>[cit. 2013-02-19].
28. <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zahranicni-mise-staly-loni-ceskou-armadu-pres-dve-miliardy-207269>. > [cit. 2013-02-20]
29. <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051216.htm>
30. *Sněmovna: Česko stáhne většinu vojáků z Afghánistánu.*[on line 2012-06-12]. Dostupný z: WWW.: <http://www.lidovky.cz/poslanecka-snemovna-schvalila-plan-armadnich-misi-do-afghanistanu-zamiri-mene-vojaku-ga8-/zpravy-domov.aspx?c=A120612_170416_ln_domov_jkz>[cit. 2013-02-20]
31. *Zahranční mise stály loni armádu skoro tři miliardy, nejvíce spolkl Afghánistán.* [on line 2010-09-08]. Dostupný z: WWW.: <<http://www.novinky.cz/domaci/210857-zahranicni-mise-staly-loni-armadu-skoro-tri-miliardy-nejvice-spolkl-afghanistan.html>>[cit. 2013-02-20]

Internetové zdroje zahraniční

1. www.: <eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009... /> [cit. 2013-01-14]

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č 1: Obr. č. 9 Výcvik zaměřený na dobývání obytných budov

Příloha č 2: Obr. č. 10 Čeští vojáci u vozidel nad údolím řeky Dobandaj v afghánském Lógaru

Příloha č. 3: Obr. č. 11 Druhy operací podle kapitoly VI Charty OSN a operaci se silovými opatřeními podle kapitoly VII

Příloha č. 4: Zásady pro rukojmí

Příloha č. 5: Fotografie z mého působení ve vojenských misích

PŘÍLOHY

Příloha č 1

Obr. č. 9 Výcvik zaměřený na dobývání obytných budov

Zdroj: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=58700&newsid=58697&listid=8&tmplid=54> [cit. 2013-01-21]

Příloha č 2

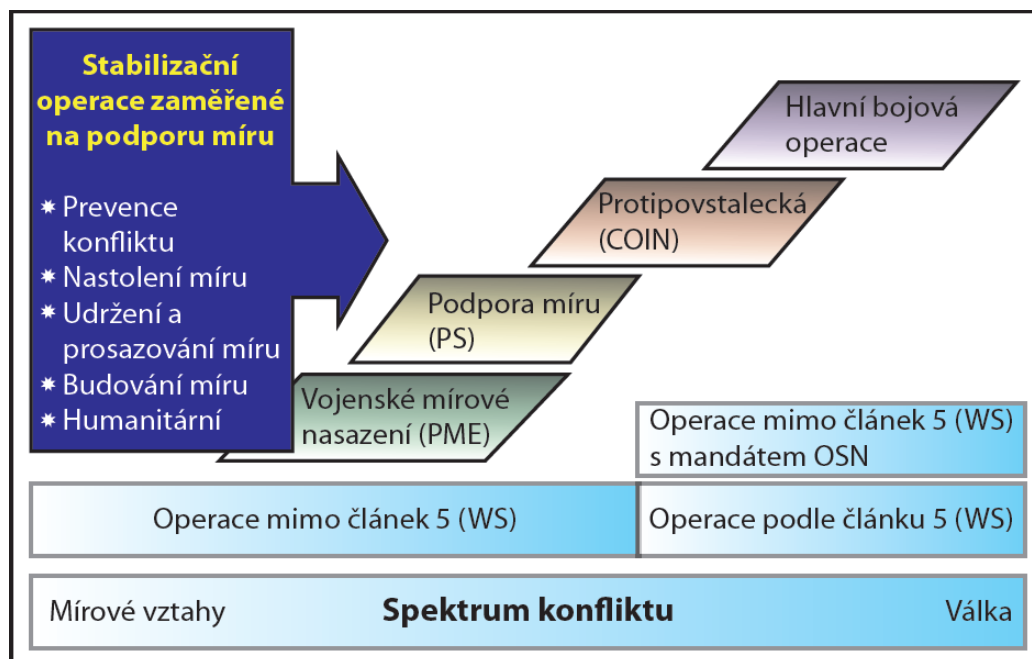
Obr. č. 10 Čeští vojáci u vozidel nad údolím řeky Dobandaj v afghánském Lógaru

Zdroj: *Česká bilance v Afghánistánu? Tisíce operací a minimální ztráty.* [online 2012-08-06].
Dostupný z: http://www.natoaktual.cz/ceska-bilance-v-afghanistanu-tisice-operaci-a-minimalni-ztraty-pby-/na_analyzy.aspx?c=A120806_154446_na_analyzy_m02 [cit. 2013-01-21]

Příloha č. 3

Obr. č. 11 Druhy operací podle kapitoly VI Charty OSN a operací se silovými opatřeními podle kapitoly VII

Zdroj: Doktrína AČR. 2. vydání. MO ČR, 2010. Dostupný z: www.unob.cz/fvz/struktura/k302/Documents/Doktrina_ACR.pdf[cit. 2013-01-21]

Příloha č. 4

Zásady pro rukojmí:

- co nejdříve se uklidni. Zkušenosti z USA ukazují, že takový incident trvá v průměru 4 až 5 hodin,
- měj na paměti, že v 95 % končí incident se zadržováním rukojmích bez zranění,
- může se stát, že budeš svázán a dostaneš roubík. Není to nic mimořádného a není třeba se zvlášť bát,
- plň příkazy teroristů. Prvních 30 minut jsou zpravidla v největším stresu, a proto nejnebezpečnější,
- komunikuj s pachateli co nejnórmálnějším hlasem a neodporuj jim,
- akceptuj své postavení rukojmího,
- nesnaž se pachatele udolat argumenty, stejně je nepřesvědčíš,

- nic věznilům nenavrhuj, je lepší mlčet,
- kooperativní chování rukojmích přispívá ke vzniku pozitivního vztahu mezi zločinci a rukojmími
- neodmítej žádnou nabízenou laskavost od pachatelů,
- nepokoušej se uprchnout, pokud si nejsi jist na sto procent,
- nedělej si starosti o rodinu, policie ji vyrozuměla,
- vyvaruj se unáhlených pohybů, které by mohly vyvolat u věznilů nepřiměřené reakce,
- většina pachatelů dovoluje rukojmím vykonávání tělesných potřeb a obavy ze sexuálního útoku jsou téměř vždy neopodstatněné,
- informuj své věznilky o svých případných zdravotních problémech, nemají zájem o komplikace,
- snaž se v zajetí co nejvíce odpočívat, případně i spát na bezpečném místě,
- nenápadně zaznamenej do paměti vše, co by mohlo policii pomoci v případě tvého propuštění,
- vyvaruj se všeho, co by mohlo posílit paranoiditu pachatelů, v případě odstřelování či zásahu jsou tato místa nejnebezpečnější,
- buď trpělivý, i když se to zdá, že policie nic nedělá,
- nedělej hrdinu, mohl bys jen zhoršit situaci svou i druhých,
- buď připraven, že při zásahu s tebou bude policie jednat jako s podezřelým. Spoutá tě, prohledá, vyslechne,
- využij pak nabídnutý pohovor s psychologem, protože role rukojmího je vždy emocionálně traumatizující.¹

Příloha č. 5: Fotografie z mého působení ve vojenských misích

¹ Gottwaldová, M., Znojilová, M.: *Obrana vojenského profesionála proti stresu*. Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, Vyškov, 2006. s 65-66.

Obr. č. 12 Vojenská mise Kosovo- KFOR

Vlastní foto

Obr. č. 13 Vojenská mise Kosovo- KFOR

Vlastní foto

Obr. č. 14 IZ SFOR - Irák

Vlastní foto

Obr. č. 15 Vojenská mise Kosovo- KFOR

Vlastní foto

Obr. č. 16 Vojenská mise Kosovo- KFOR

Vlastní foto

Obr. č. 17 IZ SFOR - Irák □

Vlastní foto

Obr. č. 18 IZ SFOR - Irák □

Vlastní foto

Obr. č. 19 IZ SFOR - Irák □

Vlastní foto

Obr. č. 20 IZ SFOR - Irák

Vlastní foto

Obr. č. 21 IZ SFOR - Irák

Vlastní foto

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek č. 1** Názorné vymezení podstaty stresu
- Obr. č. 2** Mapka rozdělení Kosova do základních sektorů
- Obr. č. 3** Struktura kontingentu AČR
- Obr. č. 4** Působení českých vojáků v protiteroristické misi Trvalá svoboda
- Obr. č. 5** Mírová mise v Kongu a děti z afrického kontinentu
- Obr. č. 6** Major Leon Šoc (vojenský pozorovatel OSN) se zúčastnil mise MONUC v Kongu
- Obr. č. 7** Čeští vojáci v Lógaru
- Obr. 8** Domov pro válečné veterány v ÚVN v Praze
- Obr. č. 9** Výcvik zaměřený na dobývání obytných budov
- Obr. č. 10** Čeští vojáci u vozidel nad údolím řeky Dobandaj v afghánském Lógaru
- Obr. č. 11** Druhy operací podle kapitoly VI Charty OSN a operaci se silovými opatřeními podle kapitoly VII
- Obr. č. 12** Vojenská mise Kosovo- KFOR (vlastní foto)
- Obr. č. 13** Vojenská mise Kosovo- KFOR (vlastní foto)
- Obr. č. 14** IZ SFOR - Irák (vlastní foto)
- Obr. č. 15** Vojenská mise Kosovo- KFOR (vlastní foto)
- Obr. č. 16** Vojenská mise Kosovo- KFOR (vlastní foto)
- Obr. č. 17** IZ SFOR - Irák (vlastní foto)
- Obr. č. 18** IZ SFOR - Irák (vlastní foto)
- Obr. č. 19** IZ SFOR - Irák (vlastní foto)
- Obr. č. 20** IZ SFOR - Irák (vlastní foto)
- Obr. č. 21** IZ SFOR - Irák (vlastní foto)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zdeněk Chytil

Obor: Forma studia: kombinovaná

Název práce: Vojenské zahraniční mise AČR

Rok: 2013

Počet stran bez příloh:52

Počet titulů české literatury a pramenů: 14

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 32

Vedoucí práce: